

Protokół

12. posiedzenia, 6. sesyi, VII. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 4. lipca 1901 roku.

Początek o godzinie 2. minut 30 po-
południu.

Przewodniczący: Marszałek krajowy
J. E. Stanisław hr. Badeni.

Sekretarze: Modest Karatnicki, Stani-
sław Niezabitowski, Andrzej Potocki, Mie-
czysław Urbański.

Obecnych posłów 125.

Ze strony Rządu: c. k. Rada Dworu
Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość
posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół dzie-
siątego posiedzenia uważa za przyjęty,
gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych
zarzutów, protokół jedenastego posiedzenia
złożony jest w biurze sejmowem do przeji-
rzenia.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczy-
tania złożonych interpelacyj

Sekretarz p. St. Niezabitowski czyta:

Interpelacya

do Jaśnie Wielmożnego Pana Komisarza
rządowego.

Przy publicznej licytacji prawa propi-
nacyjnego w gminach Poroninie i Murza-
siehlu (powiat Nowotarski) wniósł Jakób
Orawiec najwyższą ofertę i następnie przy
przeprowadzonej ustnej licytacji najwyższą
sumę ofiarował.

Dotychczas Jakób Orawiec nie ma od-
powiedzi czy jego oferta jest zatwierdzoną,
co gorsza chodzą pogłoski, że niższa oferta
p. Uznańskiego została zatwierdzona, co
by się stało ze szkodą funduszu propina-
cyjnego.

Pan Uznański pooddzierzawia propina-
cye żydom, którzy nie chcą pozwolić na
otwarcie szynku w nowo-otwartej restau-
racji w Poroninie, dla wygody kilkuset
letników tamże zamieszkałych.

Gdyby to było prawdą, że wyższa
oferta Jakóba Orawca nie została zatwier-
dzona, podpisani musieliby przyjść do tego
mniemania, że Wysokie c. k. Namiestni-
ctwo interesa właściańskie i gminne pod-
porządkuje interesom obszarów dworskich
i ich służbie.

Wobec tego zapytują podpisani, czy
prawdą jest, że wyższa oferta na wydzier-
żawienie prawa propinacyjnego w Poroni-
nie i Murzasiechlu Jakóba Orawca została
odrzuconą, a natomiast niższa oferta pana
Uznańskiego została zatwierdzona?

Interpelant:

Średniawski w. r.

Nowakowski, Milan, Krempa, Styła, Win-
niczuk, Klemensiewicz, Żardecki, Szwed,
Data, Potoczek, Ostapczuk, Warzecha, Oku-
niewski, Wójcik, Hamorak.

Interpelacya

posła Krempey i tow. do Wysokiego wy-
działu krajowego w sprawie wyrządzonej

krzywdy przez Wydział powiatowy Tarnobrzelski spadkobiercom po śp. Szymonie Marchewce w Karczmiskach Zbydniowskich.

Jeszcze w roku 1889, gdy zmieniano trasę krajowej drogi szutrowej Rzeszów-Nadbrzezie w przysiółku Karczmiskach ad Zbydniów w powiecie Tarnobrzelskim, a starą drogę publiczną, parcelę l. k. 1400 zaniechano i do dyspozycji Wydziału powiatowego pozostawiono i oddano.

Ś. p. Szymon Marchewka między innymi nabywcami, kupił od Wydziału powiatowego, zastępowanego przez Prezesa Rady p. Hordyńskiego i p. Władysława Szyszkowskiego jako delegata, za zgodą stron interesowanych w obecności świadków kawałek drogi starej, pochodzącej z owej parc. 1400, parcelę 1400/6 na własność, który do jego posiadłości przypierał, a za który w myśl znajdującego się w rękach spadkobierców pokwitowania z dnia 17. grudnia 1890 żadaną przez Wydział powiatowy cenę kupna 3 zł. 12 ct. wal. austr. zapłacił i kupny kawałek drogi zaraz tegoż czasu w swoje objął posiadanie, sadząc na tym polu fasolę, a częścią składając na onymże drzewo opałowe.

Po niejakiem czasie i objęciu w posiadanie i używanie tej parceli, sąsiad Andrzej Amroziewicz, korzystając ze sposobności, jaka się nadarzyła przez śmierć śp. Szymona Marchewki, chcąc wykorzystać nieletnich i nieporadnych spadkobierców tegoż zmarłego, postanowił w drodze procesu prowizoryalnego ten kawałek drogi spadkobiercom Marchewki odebrać.

Andrzej Amroziewicz, wytoczony pozew o wrzekome naruszenie w posiadaniu, który to spór włókł się kilka lat, połączony z krzywdą spadkobierców Marchewki w Sądzie Rozwadowskim przegrał i oddalony do załatwienia Wydziałowi powiatowemu w Tarnobrzegu został.

Od roku 1893 Wydział Rady powiatowej do 22/7 1895 trzymał tę sprawę w zaniedbaniu i zaledwie pod powyższą datą wydał orzeczenie l. 204, które Wydział krajowy orzeczeniem z dnia 19. stycznia 1896 l. 77954 uchylił i nakazał bezzwłocznie zadosyć uczynienie obowiązkom, jakie wobec śp. Szymona Marchewki na się przy-

jął tj. oddanie kawałka drogi Marchewce na własność i posiadanie.

Pomimo to Wydział powiatowy wcale nie zważył na krzywdę sierotom śp. Szymona Marchewki, długim procesem obrzymi kosztami bo około 200 zł. wyrządzoną i dotychczas sprawy tak błahej nie załatwia, dopuściwszy strony do długoletniego sporu.

Z ubolewaniem podnieść wypada, że stronnictwo przewlekane przez Wydział powiatowy tak marnej sprawy jest smutnym objawem i nie na miejscu, iż temu wszystkiemu jest pewna osoba, znajdująca się we dworze p. Horodyńskiego a interesowana powodem.

Wobec tego zapytują podpisani czy i kiedy zawezwie Wydział Rady powiatowej pod osobistą odpowiedzialnością do zakończenia przedawnionej sprawy, która krzywdzi biedną sieroty po śp. Marchewce i czy nie należałoby wezwać Prezesa Rady powiatowej do spiesznego załatwienia wspomnianego faktu?

Interpelujący:

Krempa m. p.

Warzecha, Data, Szwed, Bernadzikowski, Styła, Wójcik, Milan, Ostapczuk, Winniczuk, Potoczek, Średniawski, Kramarczyk, Bojko, Nowakowski.

Sekretarz p. Karatnicki czyta:

Interpelacya:

posła Stefana Nowakowskiego i tow. do p. Komisarza rządowego.

Od siedmiu lat spełnia obowiązki nauczyciela w Czerniowie, powiatu Mościckiego, kierownik szkoły Bazyli Wołoszczak, i w przeciągu tego czasu stał się taką zakałą we wsi, że jedynie nieodgadniona w tym wypadku łaskawość c. k. Rady szkolnej okręgowej i krajowej może tego nauczyciela na jego dotychczasowem stanowisku cierpieć. Pomijam już, że ze stanowiskiem nauczyciela na wsi wcale się nie zgadza utrzymywanie konkubiny którą wprawdzie porzucił w ostatnich czasach pod naciskiem opinii publicznej ale tak ją skrzywdził, że ta na publicznym jarmarku wobec zgromadzonego ludu piętnowała postępowanie tego nauczyciela w sposób nader drastyczny.

Głównie jednak szerzy nauczyciel Wołoszczak demoralizację przez to, że w sposób głupi rozpowszechnia między ludem zabobony (jednej swojej kochance dał kawałek sukna ze swojej odzieży i garść swoich włosów, by ta odkadzała swoją namiętność do niego), że nie szanuje dobra ludzkiego i gminnego, gdyż gminie i ludziom spasa pole swoim bydłem, i że uczy dzieci prastarą metodą, a mianowicie kijem, przyczem pobija dzieci w tak bestyjański sposób, że z tego tytułu były aż rozprawy sądowe.

Specyalne wypadki co do moich zarzutów podadzą c. k. Radzie szkolnej krajowej w razie śledztwa najpoważniejsi mieszkający Czerniowa, jak: członkowie Wydziału tamtejszej czytelnicy.

W obec tego zapytują podpisani:

1. Czy znanem jest c. k. Radzie szkolnej krajowej to liche postępowanie kierownika szkoły w Czerniowie?

2. Czy skłonna jest c. k. Rada szkolna krajowa przeprowadzić w tej sprawie surowe i bezstronne śledztwo, a po skonstatowaniu demoralizacyjnego wpływu kierownika Wołoszczaka na wychowane przez niego młode pokolenie czy c. k. Rada szkolna krajowa zatamuje źródło zepsucia przez usunięcie kierownika Wołoszczaka ze szkoły w Czerniowie?

We Lwowie, dnia 3. Lipca 1901.

Interpelant:

Stefan Nowakowski w. r.

Winniczuk, Ostapczuk, G. Milan, Krempe, Średniawski, Styła, Klemensiewicz, Kulczycki, Hamorak, Oleśnicki, Okuniewski Wójcik, Warzecha, Data, W. Szwed.

Zapytanie

do c. k. Komisarza rządowego Sejmu galicyjskiego.

Uchwałę Wysokiego Sejmu galicyjskiego z dnia 21. Marca 1899 została miejscowość Komarów z Horodnicą wyłączona ze związku gminy Wolica i w ślad zatem miała być utworzona osobna gmina administracyjna Komarów-Horodyszczce. Od uchwały Wysokiego Sejmu minęło już dwa lata, a mimo tego uchwała ta dotych-

czas nie została wykonaną. Podpisani zapytują c. k. komisarza:

1. Czy znana jest c. k. Rządowi ta sprawa?

2. Co zamierza c. k. Rząd uczynić, by wykonać uchwałę Wysokiego Sejmu galicyjskiego z dnia 21. Marca 1899?

Interpelant:

Wachnianin w. r.

Stojałowski, Potoczek, G. Milan, Wójcik, Średniawski, Oleśnicki, Kulczycki, Nowakowski, Ostapczuk, Hamorak, Winniczuk, Dr. Jugendfein, W. Szwed, Żardecki.

Interpelacya:

posła Ostapczuka i tow. do p. Komisarza rządowego.

C. k. Starosta w Zbarażu wydał przy końcu r. 1900 okólnik do wszystkich gmin powiatu Zbarazkiego, by ludzie nie wazyli się dnia 13. i 17. grudnia 1900 roku, tj. w dniach wyborów z kuryi IV. i V. pokazywać się w Zbarażu, z wyjątkiem wyborców.

Ponieważ takie zarządzenie c. k. Starosty narusza ustawy zasadnicze o wolności obywatelskiej, ponieważ takie zarządzenie w oczach ludu poniża najważniejsze prawo, gdyż prawo wyborów, jak gdyby wybory były czemś gorszem od zarazy ponieważ takie zarządzenie wstrzymuje obrót i handel, a przeto naraża obarczonych ciężarami państwowymi obywateli na straty materyalne, przeto podpisani zapytują:

Czy c. k. Rząd pociągnie do odpowiedzialności c. k. Starostę w Zbarażu za jego szkodliwe i bezprawne zarządzenie?

We Lwowie, dnia 3. lipca 1901.

Interpelant:

Dymitr Ostapczuk w. r.

Wachmianin, W. Szwed, Krempe, Hamorak, Średniawski, Styła, Winniczuk, Nowakowski, Data, Ochrymowicz, Okuniewski, Oleśnicki, Wójcik, Potoczek.

Marszałek oznajmia, iż interpelacye te stosownie do ich treści odstąpi p. Komisarzowi rządowemu, i wzywa sekretarza do odczytania spisu petycyj wniesionych po dzień 4. lipca 1901 roku.

Sekretarz p. Urbański, odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 4. lipca 1901

kótre przydzielono następującym Komisjom, a mianowicie:

Komisji przemysłowej Ls. 1741, 1755, 2222.

Komisji drogowej Ls: 1742, 1747, 1753, 2172, 2182, 2223.

Wydziałowi krajowemu Ls: 1743, 1746, 1748, 2169, 2173, 2174, 2177, 2220, 2224, 2258, 2259.

Komisji szkolnej, Ls: 1744, 1749, 1750, 1756 — 1759, 2171, 2176, 2178, 2179, 2181, 2219.

Komisji gospodarstwa krajowego Ls: 1745, 1752, 1760, 2175, 2180.

Komisji petycyjnej Ls: 1751.

Komisji podatkowej Ls: 1754, 2170.

Komisya dla włości rentowych Ls: 1761 do 1884, 1886 do 1960, 1971 do 2160, 2183 do 2218, 2230 do 2257.

Komisji kolejowej Ls: 2168, 2226, 2227, 2228.

Komisji administracyjnej Ls: 2229.

Po odczytaniu petycyi Ls: 1741 Zwierzchności gminnej w Oczy pow. Sanok o subwencję na założenie fabryki koszykarskiej Marszałek udziela głosu p. Milanowi, który tego zażądał.

P. Milan nieobecny w Izbie.

Po odczytaniu petycyi Ls: 1742 gmina Maryampol i okoliczne o wybudowanie mostu na Dniestrze pod Maryampolem przemawia p. Winniczuk popierając tę petycję.

Po odczytaniu petycyi Ls; 2178 Kółka konferencyjnego w Turce o regulację płac nauczycieli ludowych przemawia p. Osuchowski popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycyj wniesionych po dzień 4. lipca 1901 roku, które przydzielono odnośnym Komisjom jak wyżej.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest;

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie statutu dla król. stoł. miasta Krakowa.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Vayhinger prostuje przedewszystkiem omyłki druku a mianowicie: w §. 14 ustępie g) po słowie „zakładanie i“ ma być zamiast „utrzymanie“ „utrzymywanie“ w §. 19 lit. m) po cyfrze „32 K“ ma być

dodane słowo „rocznie“ a w lit. o) wierszu przedostatnim zamiast słowa „mniej“ ma być „najmniej“, w §. 27 wierszu trzecim zamiast słowa „wystąpieniu“ ma być „wystąpieniu“, w §. 30 w czwartym wierszu opuścić należy słowo „dochodowego“ w §. 32 wierszu 9-tym po słowie „trzecim“ dodać należy słowa wymienienie rodzaju zatrudnienia lub przedsiębiorstwa zarobkowego w kole drugim i trzecim“, w §. 40 wierszu drugim z góry zamiast słowa „wyboru“ ma być „wyborów“, w §. 45 wierszu pierwszym opuścić należy cyfrę „(§. 118)“ w §. 55 wierszu czwartym należy po słowie „prezydentowi“ dodać słowa „i Radzie“ a opuścić w tymże wierszu słowo „Rady“, w §. 62 wierszu drugim zamiast słowa „odbywają“ ma być słowo „odbywać“, w §. 79 wierszu drugim przed słowo „sekcji“ dodać słowo „członków“, w §. 120 ustępie o) zamiast słowa „utrzymać“ ma być słowo „utrzymywać“, w §. 112 wierszu drugim zamiast pierwszego słowa „żaleniem“ ma być słowo „rządzeniem“ w §. 113 w drugim wierszu drugiego ustępu po słowie „którego“ dodać należy słowo „sam“, w §. 114 ustępie b) zamiast słowa „paw„ ma być słowo „praw“.

Przemawia p. Zaleski i stawia wniosek formalny, by do tej sprawy zastosować przepisy §. 50 regulaminu i bez odsyłania do Komisji przystąpić do drugiego czytania statutu dla m. Krakowa.

Przemawia p. Hupka.

Po zamknięciu rozprawy Izba uchwała zastosować do tej sprawy skrócone postępowanie, i przystąpić bez odsyłania do Komisji do drugiego czytania statutu m. Krakowa.

Marszałek oznajmia, iż wobec tej uchwały sprawozdawcą jest członek Wydziału krajowego p. Vayhinger.

Sprawozdawca uwolniony na wniosek p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, Wydziału krajowego
czyta:

U S T A W A

z dnia ..... nadająca statut miejski królewskiemu stołecznemu miastu Krakowowi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Królewskiemu stołecznemu miastu Krakowowi nadaję załączony statut miejski.

Art. II.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

D Z I A Ł I.

O gminie i jej obrębie, o mieszkańcach i stosunkach ich do gminy.

Tytuł 1.

O statucie gminnym i jego zmianach.

§. 1.

Gmina miasta Krakowa rządzi się niniejszym statutem.

§. 2.

Zmiany statutu tego mogą nastąpić tylko w drodze ustawodawstwa krajowego.

Tytuł 2.

O obrębie gminy.

§. 3.

Statut niniejszy obowiązuje w całym obrębie miasta Krakowa.

Zmiana obszaru gminy może nastąpić po wysłuchaniu Rady miejskiej tylko w drodze ustawodawstwa krajowego.

Tytuł 3.

O nazwie miasta.

§. 4.

Gmina zatrzymuje nazwę stołecznego królewskiego miasta Krakowa, tudzież dotychczasowe barwy i herb miasta.

Tytuł 4.

O mieszkańcach miasta.

§. 5.

Mieszkańcy miasta Krakowa dzielą się na członków gminy i obcych.

Rada miejska może zasłużonym mężom, bez względu na ich miejsce zamieszkania i przynależność, jeżeli są obywatelami austriackimi, nadać obywatelstwo honorowe. Obywatelstwo honorowe nadaje wszystkie prawa służące członkom gminy, nie nakła-

da jednak żadnych obowiązków lub ciężarów gminnych.

§ 6.

Członkami gminy są:

1. Osoby, mające w gminie krakowskiej prawo przynależności;

2. uczestnicy, to jest osoby nie mające w tej gminie przynależności, jeżeli w granicach tej gminy majątek nieruchomy posiadają lub jeśli od zatrudnień lub przedsiębiorstw zarobkowych, samoistnie wykonywanych, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie krakowskiej opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy krakowskiej także korporacje, stowarzyszenia, spółki, zakłady i fundacje.

Wszystkie inne osoby są obcemi w gminie.

§. 7.

Stosunki przynależności do gminy określa ustawa państwowa.

§. 8.

Za nadanie przynależności, jeżeli z ustawy nie służy ubiegającemu się o nią prawo do uzyskania tej przynależności w myśl §. 9. ustawy z dnia 5. grudnia 1896 Dz. p. p. Nr. 222 gmina pobierać może opłatę w kwocie od 20 K., do 600 K., którą Rada miejska oznaczy, stosownie do zamożności osoby do gminy przyjętej.

Tytuł 5.

O prawach i obowiązkach mieszkańców gminy.

§. 9.

Wszyscy mieszkańcy miasta mają wogóle prawo:

a) do bezpieczeństwa osoby i własności w obrębie gminy znajdującej się;

b) do korzystania z przedmiotów i zakładów na publiczny użytek przeznaczonych, stosownie do urządzeń tych zakładów.

§. 10.

Członkowie gminy mają prawo:

a) do stałego pobytu w obrębie gminy;

b) do zawiadywania sprawami gminy w granicach tym statutem zakreślonych.

Przynależni do gminy mają nadto prawo do wsparcia z funduszków gminnych w razie

zubożenia, choroby lub niezdolności do pracy stosownie do właściwych ustaw i urzędzeń.

§. 11.

Obcy mają prawo przebywania w gminie, dopóki nie przekraczają ustaw, nie wywołują zgorzienia publicznego lub nie staną się ciężarem dobroczynności publicznej. Od orzeczenia zabraniającego pobytu w gminie, służy prawo odwołania się do Namiestnictwa.

§. 12.

Każdy w gminie stosować się powinien do rozporządzeń i zarządzeń wydanych przez władzę gminną w zakresie działania, jaki jej z ustaw służy, oraz przyczyniać się do ciężarów gminy, stosownie do przepisów pod tym względem obowiązujących; członkowie gminy mają nadto szczególny obowiązek pełnienia urzędu lub czynności, do których wyborem gminy lub jej zaufaniem powołanymi będą.

DZIAŁ II.

O zakresie działania gminy.

Tytuł 6.

O podziale zakresu.

§. 13.

Zakres działania gminy jest dwojaki:

A) własny;

B) poruczony.

W zakresie własnym gmina uchwała i rozporządza niezależnie i samodzielnie według niniejszego statutu w granicach ustaw.

Zakres poruczony działania gminy t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji określają ustawy.

§. 14.

Do własnego zakresu gminy należy w szczególności:

a) wnioski do zmiany statutu gminy i jej granic;

b) przyznawanie prawa przynależności do gminy;

c) ustanawianie urzędów miejskich;

d) zarząd majątkiem gminy;

e) nakładanie podatków gminnych;

f) piecza nad bezpieczeństwem osób i ich własności;

g) zakładanie i utrzymywanie ulic, dróg, placów, mostów, jak niemniej staranie o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji publicznej, wreszcie policya polowa.

h) piecza nad zaopatrzeniem miasta w dostateczną, taną i zdrową żywność i wodę, dozór targów, dozór nad wagami i miarami;

i) policya zdrowia;

k) policya nad czeladzią i wyrobnikami, wykonywanie przepisów o sługach;

l) policya obyczajności publicznej;

m) sprawy ubogich i piecza nad zakładami dobroczynnymi gminy;

n) policya budownicza i ogniowa;

o) wpływ na syrawy szkół średnich i szkół ludowych w granicach ustaw;

p) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania z gminy wybranych;

q) dobrowolna sprzedaż ruchomości drogą licytacji na żądanie stron.

Bliższe określenie atrybucyi władz gminnych zawiera dział IV.

Czynnościami zakresu poruczonego, osobnemi ustawami gminie przekazanemi, zawiaduje gmina w sposób ustawą wskazany, albo orzeka sama o sposobie zawiadywania, jeżeli tenże ustawami nie jest przepisany.

Administracyi państwa służy prawo powierzania załatwienia spraw zakresu poruczonego w całości lub w części organom własnym na koszt państwa. Zakres dotychczasowy krakowskiej Dyrekcyi policyi nie doznaje zmiany skutkiem statutu niniejszego. W drodze ustawy krajowej mogą być ze względu na dobro publiczne także inne sprawy policyi miejscowej oddane do załatwienia w całości lub w części organom rządowym.

Tytuł 7.

O roku administracyjnym i języku urzędowym.

§. 15.

Rok administracyjny gminy zaczyna się i kończy z rokiem administracyjnym państwa.

§. 16.

Językiem urzędowym gminy jest język polski.

DZIAŁ III.

Tytuł 8.

O Reprezentacji i urzędach gminy.

§. 17.

Gminę miasta Krakowa reprezentuje Rada miejska względnie prezydent miasta.

Rada miejska orzeka w granicach swej atrybucyi, a uchwały jej wykonywa prezydent miasta, magistrat i urzędy miejskie.

Tytuł 9.

Skład Rady miejskiej.

§. 18.

Rada miejska składa się z 72 członków (radców miejskich).

Członków Rady miejskiej wybierają członkowie gminy, prawo głosowania mający. Gdyby powyższa liczba radców miejskich pomiędzy jednym a drugim wyborem przez śmierć lub rezygnację, lub utratę urzędów się zmniejszyła, wtedy rada miejska do pełnienia obowiązków radców przyzwie tych, którzy przy odnośnym wyborze po wybranych w kole lub oddziale wyborczym, do którego ubyli radca należał, największą liczbę głosów otrzymali, Radey przez Radę miejską przybrani, tylko do najbliższych wyborów obowiązki pełnić będą (§. 45.).

Tytuł 10.

O wyborach i urzędowaniu radców miejskich.

§. 19.

Prawo wyboru radców miejskich służy bez względu na płeć tylko obywatelom państwa.

Prawo to mają następujący członkowie gminy:

a) obywatele honorowi miasta Krakowa;

b) duchowni świeccy wszystkich wyznań chrześcijańskich, rabini i kaznodzieje izraeliocy;

c) klasztory i zgromadzenia duchowne męskie i żeńskie;

d) urzędnicy dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy i zakładów publicznych tak czynni jak i w stanie spoczynku będący;

e) oficerowie i do wojskowości należące osoby z tytułem oficerskim, jeżeli się znajdują w stanie nieczynnym, w stanie stałego spoczynku, lub jeśli z zastrzeżeniem charakteru wojskowego dymisyę wzięli;

f) przełożeni, profesorowie i nauczyciele wszystkich zakładów naukowych, utrzymywanych kosztem państwa, kraju lub gminy tudzież osoby posiadające kwalifikację do nauczania w szkołach publicznych;

g) adwokaci, notaryusze, doktorowie wszystkich wydziałów i magistrowie chirurgii;

h) technicy, którzy studia swoje na jednej z wyższych szkół technicznych austriackich ukończyli i tamże egzamin dyplomowy lub egzaminy państwowe z dobrym skutkiem złożyli;

i) magistrowie farmacyi;

k) prawnicy, którzy złożyli wszystkie teoretyczne egzamina państwowe;

l) odpowiedzialni redaktorowie pism czasowych treści politycznej lub naukowej;

m) ci, którzy w mieście Krakowie opłacają tytułem podatku osobisto-dochodowego, pensyjnego lub rentowego — osobno lub razem wzięwszy 32 K rocznie (nie licząc dodatków);

n) właściciele i dożywotnicy nieruchomości odziedziczonych, lub przynajmniej od roku nabytych, którzy tytułem podatku gruntowego, domowo-czynszowego lub 5% podatku od budynków uwolnionych od opłaty podatku domowo-czynszowego płać najmniej 12 K (nie licząc dodatków);

o) ci, którzy w obrębie miasta prowadzą przedsiębiorstwo lub zatrudnienie powszechnemu podatkowi zarobkowemu podlegające, jeśli za ostatni okres wymiarowy tytułem powszechnego podatku zarobkowego najmniej 10 K (bez dodatków) płacić mają;

p) przedsiębiorstwa obowiązane do publicznego składania rachunków, jeśli od roku tytułem podatku zarobkowego (bez dodatków) najmniej kwotę 300 K opłacają.

§. 20.

Współwłaściciele i współdożywotnicy jednej nieruchomości mają wszyscy razem jeden tylko głos. Również spółce handlo-

wej lub przemysłowej służy tylko jeden głos bez względu na liczbę spółników.

Nieruchomość uważa się jako jedna, dopóki w księgach gruntowych jedno stanowi ciało.

§. 21.

Dopóki rzecz nieruchoma jest pod dożywociem, prawo głosowania jej właściciela jest w zawieszeniu.

§. 22.

Wyjęci są od prawa głosowania zostający w służbie czynnej:

- a) oficerowie i osoby wojskowe z tytułem oficerskim;
- b) wojskowi niższych stopni oraz szeregowcy.

§. 23.

Od prawa wyboru i wybieralności są wykluczeni:

1. osoby, które w ostatnim roku zaopatrzenie ubogich pobierały z funduszków publicznych lub gminnych.

Nie poczytuje się za zaopatrzenie ubogich wsparcia z kas chorych, renty na starość lub z powodu nieszczęśliwych przypadków, obdarzenie środkami naukowymi albo wsparcia w kłęskach ogólnych;

2. krydataryusze podczas trwania postępowania konkursowego;

3. osoby zasądzone za zbrodnie wogóle lub za przekroczenia kradzieży, oszustwa, sprzeniewierzenia lub uczestnictwa w tych przekroczeniach (§§. 460, 461, 463 i 464 k. k.);

za przekroczenia przeciw obyczajności publicznej z §§. 501, 504, 511, 512, 515 i 516 k. z ustawy z d. 24 maja 1885 r. L. 89. Dz. u. p. tudzież za lichwę.

Ustawy państwowe stanowią, po jakim czasie ustają te skutki zasądzenia.

Gdyby ustawa w tym względzie nowe przepisy zaprowadziła, postanowienia te będą się stosować także do prawa wyboru i obieralności do Rady miejskiej krakowskiej.

4. osoby, które z powodu zbrodni zostają prawomocnie pod śledztwem, a to na tak długo, dopóki śledztwo wstępne trwa.

5. osoby, oddane pod dozór policyjny albo przytrzymane w domu pracy przymusowej — jak długo te stosunki trwają.

§. 24.

Każdy wyborca głosuje imieniem własnym raz jeden i winien głosować osobiście.

§. 25.

Korporacje, stowarzyszenia i zakłady głosują przez zastępców prawnych lub statutami wskazanych, lub też przez pełnomocników do tego wybranych.

Klasztory i zgromadzenia duchowne męskie głosują przez swoich przełożonych lub pełnomocników, klasztory zaś i zgromadzenia duchowne żeńskie przez umocowanych do tego pełnomocników.

Współwłaściciele i współdożywnicy nieruchomości tudzież spółki handlowe celem wykonania prawa głosowania mianują wspólnego pełnomocnika, większością obliczoną w stosunku do udziałów.

Niewiasty prawo głosowania mające, głosują przez swoich mężów lub pełnomocników; ojcowie, opiekunowie i kuratorowie głosują za małoletnich i bezwłasnowolnych.

Pełnomocnik nie może zastępować więcej niż jednego wyborcę i winien wykazać się pełnomocnictwem, stwierdzonem podpisem dwóch świadków. Pełnomocnikami lub zastępcami mogą być tylko osoby, mające prawo głosowania przy wyborach do Rady miejskiej krakowskiej.

§. 26.

Wyberalnymi na członków Rady miejskiej są wszyscy własnowolni mężczyźni, prawo głosowania mający, którzy 30 rok życia ukończyli.

§. 27.

Wyjęci są od wybieralności:

a) urzędnicy i słudzy gminy i zakładów gminnych, dopóki w służbie zostają a nawet po wystąpieniu ze służby, dopóki nie złożą i nie wyrównają rachunków z gminą lub innym zakładem gminnym;

b) osoby, które imieniem własnym lub jako pełnomocnicy stron, spór z gminą prowadzą;

c) dzierżawcy dochodów i zakładów gminnych.

§. 28.

Wykluczone są od obieralności osoby, które z powodu przewinienia służbowego,

z chęci zysku popełnionego, w drodze dyscyplinarnej utracą urząd lub służbę.

§. 29.

Celem dopełnienia wyborów będą podzieleni wyborcy na trzy koła wyborcze:

w pierwszym mieścić się będą wyborcy wymieni w § 19. pod literami a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m.

w drugim właściciele lub dożywotnicy nieruchomości, o których mówi §. 19. pod lit. n.

w trzecim wyborcy wymienieni w §. 19. pod literami o i p.

§. 30.

Koło drugie podzielone będzie na dwa oddziały według wysokości podatku. W tym celu należy ułożyć spis wyborców w porządku wysokości wymierzonego im na rok ostatni podatku domowo-czynszowego, gruntowego i 5⁰/₁₀₀ podatku od budynków uwolnionych od podatku domowo-czynszowego poczynając od najwyższej, a kończąc na najniższej opodatkowanych.

Suma podatku tak uporządkowanego podzieloną będzie na dwie połowy; wyborcy w pierwszej połowie ogólnej sumy podatkowej umieszczeni, stanowią będą pierwszy oddział, zaś należący do drugiej połowy drugi oddział drugiego koła.

Koło trzecie podzielone będzie na trzy oddziały.

Oddział pierwszy obejmować będzie wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. p. tudzież z wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. o, te osoby, które przy ostatnim rozkładzie podatku zarobkowego powszechnego zaliczone zostały do I. i II. klasy opodatkowanych.

Oddział drugi obejmować będzie z wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. o) te osoby, które są rękodzielnikami, posiadającymi kartę przemysłową na samoistnie prowadzony przemysł rękodzielniczy, o ile nie należą do oddziału pierwszego trzeciego koła.

Oddział trzeci obejmować będzie resztę wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. o, nie zaliczonych ani do pierwszego, ani do drugiego oddziału tego koła.

§. 31.

Liczba wybrać się mających radców miejskich będzie podzieloną pomiędzy trzy koła wyborcze w ten sposób, że na każde koło przypada po 24 radców.

W kole drugim każdy oddział wybiera połowę radców, na toż koło do wyboru przypadających.

W kole trzecim wybiera pierwszy oddział 10 radców, drugi oddział 4 radców, trzeci oddział 10 radców.

§. 32.

Spisy wyborców sporządzone będą według wyżej wymienionych kół wyborczych i to w kole pierwszym w porządku alfabetycznym, w kole drugim i trzecim zaś w porządku wysokości podatku.

Dla każdego oddziału wyborczego koła trzeciego ułożony będzie odrębny spis wyborców. Spisy obejmować będą imiona i nazwiska wyborców (§. 30.), tytuł, na którym się ich prawo głosowania opiera; a w szczególności w kole drugim, wymienienie realności, numeru, ulicy i dzielnicy miasta; zaś w kole trzecim wymienienie rodzaju zatrudnienia lub przedsiębiorstwa zarobkowego w kole drugim i trzecim ma być uwidocznioną obok każdego wyborcy cyfra podatkowa.

§. 33.

Każdy wyborca ma tylko jeden głos i to w tem kole wyborczem, w którego spisie zamieszczonym będzie.

Zasadą do tego zamieszczenia jest główne zatrudnienie wyborcy.

I tak n. p. kupcy, rękodzielnicy, lekarze praktykujący, którzy zarazem są posiadaczami realności, winni być zamieszczeni pierwsi w kole trzecim, ostatni zaś w kole pierwszym.

Wolno jednak każdemu wyborcy, mającemu prawo głosowania i w innym kole wyborczem przenieść się do tego koła w drodze reklamacji.

§. 34.

Przynajmniej na 6 tygodni przed rozpoczęciem wyborów mają być spisy wyborców w urzędzie miejskim do przejrzenia wystawione, a w ogłoszeniu o tem wyznaczony będzie termin dni 14 do wniesienia reklamacji przeciw tym spisom.

O reklamacjach, które w tym terminie wniesione zostaną, rozstrzyga ostatecznie w dniach 8 komisya przez Radę miejską z jej grona do tego wybrana i ogłosi uchwałę swoją przybiciem w Magistracie, a to w miejscu do obwieszczeń urzędowych przeznaczonem.

Stosownie do zapadłych orzeczeń, od których niema odwołania, nastąpi niezwłocznie sprostowanie spisu wyborców. Lista tak sprostowana jest podstawą wszelkich wyborów aż do prawomocnego sporządzenia nowej listy.

§. 35.

Prezydent miasta Krakowa, jako naczelnik gminy, rozpisuje wybory przynajmniej na ośm dni przed ich rozpoczęciem, a w ogłoszeniu oznaczy czas i miejsce wyborów. Równocześnie zawiadamia o tem polityczną władzę krajową i Wydział krajowy. Po ogłoszeniu wyborów należy doręczyć wyborcom karty legitymacyjne do rąk własnych za potwierdzeniem odbioru.

§. 36.

Przy wyborach zachować należy następujące przepisy:

Głosowanie odbywa się pisemnie kartkami, które zawierać mają tyle nazwisk, ile członków Rady miejskiej odnośne koło lub oddział wybiera.

W razie gdyby głosujący większą liczbę nazwisk podał, liczeni będą tylko pierwsi z kolei aż do dopełnienia przeznaczonej cyfry. Reszta głosów oddanych jest nieważna. Każdy wyborca otrzyma z legitymacją kartę głosowania i kopertę, w której głos oddaje, zwracając równocześnie kartę legitymacyjną. Głos ważnie tylko na urzędowej karcie głosowania i w urzędowej kopercie oddać można. Gdyby koperta zawierała więcej wypełnionych kart głosowania, wszystkie są nieważne.

Głos dany osobie, nie mającej prawa wybieralności, jest co do tej osoby nieważny.

Po upływie czasu na głosowanie wyznaczonego, przystąpi komisya wyborcza do obliczenia głosów.

Wybrani są ci, którzy uzyskali w oddziale wyborczym największą liczbę głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga losowanie, przedsięwzięte przez przewodniczącego komisji, względnie gdyby ta okoliczność przy sprawdzeniu wyborów na jaw wyszła, przez prezydenta miasta na jawnem posiedzeniu Rady.

Po zamknięciu wyborów przedłożą komisye wyborcze Radzie miejskiej spisane protokoły z wszelkimi dowodami, poczem prezydent ogłosi nazwiska osób wybranych.

Wybrany w dwóch lub więcej oddziałach powinien oświadczyć w dniach trzech, w którym oddziale wybór przyjmuje, a gdyby żadnego nie dał oświadczenia, uważanym będzie za przyjmującego wybór w tym oddziale, który los wyciągnięty przez prezydenta miasta na pełnem posiedzeniu Rady miejskiej oznaczy.

W takim razie w innych oddziałach za wybranych uważać należy tych, którzy po ostatnim wybranym najwięcej otrzymali głosów. W razie równości głosów zastosować należy analogiczne postanowienia ustępu 7. tegoż paragrafu.

§. 37.

Bliższe przepisy o postępowaniu przy wyborach Rada miejska ułoży i ogłosi przed wyborem.

§. 38.

Jeżeli wybrany po zawiadomieniu o wyborze w ciągu dni 8 nie odmówił pisemnie przyjęcia, uważać należy, iż wybór przyjął.

§. 39.

Każdy nowowybrany radca miejski składa do rąk przewodniczącego uroczyste przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

§. 40.

Rada miejska rozpoznaje akt wyboru i rozstrzyga ostatecznie o ważności wyborów tudzież o zarzutach przeciw wyborom, które w terminie dni ośmiu, licząc od dnia ogłoszenia nazwisk radców wybranych, do niej wnieść należy. Polityczna władza krajowa może unieważnić wybory, któreby padły na osoby od wybieralności wyjęte lub wykluczone; przeciw temu służy jednak rekurs do ministerstwa.

§. 41.

Dla uzupełnienia miejsc opróżnionych wskutek nieważności lub nieprzyjęcia wyboru, poleci Rada miejska prezydentowi rozpisać bezzwłocznie na podstawie tych samych spisów, nowy wybór w tem kole lub oddziale wybierzemy, w którym wybór był unieważniony lub nieprzyjęty.

§. 42.

Prezydenta wybiera Rada bądź z grona swego, bądź z grona wyborców prawo wybieralności mających.

Urzędowanie prezydenta trwa lat sześć, licząc od dnia złożenia przysięgi. Pierwszego i drugiego wiceprezydenta wybiera Rada ze swego grona (§. 48)

Do wyboru prezydenta i wiceprezydentów przystąpi Rada miejska najdalej w przeciągu dni czternastu po opróżnieniu urzędu.

§. 43.

Wybór prezydenta i wiceprezydentów powinien się odbyć na posiedzeniu tajnem Rady miejskiej umyślnie w tym celu zwołanej.

Do wyboru prezydenta i wiceprezydentów miasta należy wezwać wszystkich członków Rady miejskiej.

Radca, który mimo wezwania na posiedzenie wyborcze nie przybył, lub przed ukończeniem wyboru się oddalił, jeżeli nieobecności swojej lub oddalenia się dostatecznie nie usprawiedliwi, traci mandat i przed upływem lat trzech do Rady miejskiej wybranym być nie może.

Do wyboru konieczną jest obecność przynajmniej trzech czwartych części członków Rady miejskiej.

Głosowanie odbywać się powinno kartkami. Inny sposób głosowania jest niedopuszczalnym.

Wybrany jest ten, kto otrzyma bezwzględną większość głosów radców obecnych.

Jeżeli przy głosowaniu nie osiągnięto bezwzględnej większości głosów, należy przedsięwziąć powtórne głosowanie, a jeżeli i przy tem nie okazała się potrzebna większość głosów, wtedy należy przystąpić do ściślejszego wyboru.

Przy ściślejszym wyborze ograniczyć się należy do tych dwóch osób, które przy

powtórne głosowaniu największą ilość głosów otrzymały. — Gdyby z powodu równości głosów nie można było oznaczyć dwóch osób, największą ilość głosów mających, rozstrzyga między nimi los, kto ma być wzięty do ściślejszego wyboru.

Każdy głos dany przy trzecim głosowaniu osobie nie wziętej do ściślejszego wyboru jest nieważny.

Jeżeli przy ściślejszym wyborze okazała się równość głosu, rozstrzyga los.

§. 44.

Wybór prezydenta m. Krakowa potwierdza Monarcha.

Po potwierdzeniu prezydent miasta złoży w obecności Rady miejskiej przysięgę do rąk namiestnika lub wyznaczonego przez niego zastępcy na wierność i posłuszeństwo Monarsze, stosowanie się do ustaw i sumienne pełnienie swoich obowiązków.

Wiceprezydenci składają taką samą przysięgę do rąk prezydenta na zgromadzeniu Rady miejskiej.

Urzędowanie prezydenta i wiceprezydentów rozpoczyna się z dniem złożenia przysięgi.

§. 45.

Radcy miejscy wybierani są na lat sześć. Co trzy lata połowa radców z każdego koła i oddziału wyborczego wybranych ustępuje, a na ich miejsca wstępują do Rady nowoWybrani z właściwych kół wyborczych; wybory przeto do Rady miejskiej odbywają się co trzy lata.

Ustępujący radcy miejscy pozostają na urzędzie, aż do prawomocnego przeprowadzenia nowych wyborów. Przy pierwszych wyborach na podstawie niniejszego statutu wybrani będą wszyscy 72 członkowie Rady (§. 18.). Po upływie 3 lat od pierwszego wyboru ustępuje wskazana losem połowa członków Rady. Losowanie radców ustępujących z końcem pierwszego trzylecia winno nastąpić w takim czasie, aby nowe wybory na sześć tygodni przed ukończeniem kadencji nastąpić mogły. Losowania dokonywa prezydent miasta lub jeden z wiceprezydentów wobec zgromadzonej Rady.

Do mandatów opróżnić się mających z końcem pierwszego trzylecia przez wylosowanie, tak samo do opróżnić się mają-

cych z końcem sześciolecia mandatów tych radców, którzy przez sześć lat swój urząd sprawowali, wliczyć należy mandaty tych radców, którzy w ciągu ostatniego trzechlecia ubyli z Rady przez śmierć, rezygnację lub z innych przyczyn statutem przewidzianych i w ten sposób co trzy lata dokonać wyboru na wszystkie opróżnione mandaty.

§. 46.

Nowe wybory należy ukończyć na sześć tygodni przed skończeniem kadencji.

§. 47.

Radca kończący urzędowanie może być na nowo wybrany.

§. 48.

Urząd wiceprezydentów trwa do końca tego trzechlecia, w ciągu którego zostali wybrani. Każda odnowiona Rada wybiera sobie obu wiceprezydentów w sposób przewidziany w §. 43.

Wiceprezydenci mogą być ponownie wybrani, a jeżeli w Radzie miejskiej nadal pozostają, pełnią swe urzędy aż do wyboru zastępców.

§. 49.

Członkowie Rady miejskiej urzędują bezpłatnie.

Za sprawowanie interesów gminy poza jej obrębem mogą żądać wynagrodzenia.

Urzędy prezydenta i I. wiceprezydenta są płatne, ich płace i inne pobory służbowe oznacza Rada miejska.

Drugiemu wiceprezydentowi może Rada miejska przyznać odpowiednie wynagrodzenie.

§. 50.

Prezydent miasta i wiceprezydenci muszą stale mieszkać w Krakowie.

§. 51.

Prezydent i wiceprezydenci nie mogą bez zezwolenia Rady złożyć swego urzędowania.

§. 52.

Z członków Rady miejskiej, nie łącznie prezydenta, traci urząd ten, co do którego zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego wybieralności przeszkadzała.

Jeżeli, który z nich popadnie w śledztwo wstępne z powodu zbrodni, nie będzie mógł sprawować swego urzędu, jak długo trwa postępowanie karne.

Radców miejskich, którzy bez ważnych powodów przez trzy miesiące na posiedzenia nie przybywają, Rada miejska uzna za występujących.

§. 53.

W razie rozwiązania Rady miejskiej przez polityczną władzę krajową mają być najdalej do sześciu tygodni ogłoszone i rozpisane nowe wybory 72 członków Rady.

Aż do wyboru nowej Rady miejskiej prezydent i wiceprezydenci pozostają na swych urządach, załatwiają bieżące czynności gminy i wykonują prawa Radzie miejskiej przy wyborach służące.

Od zarządzenia Radę miejską rozwiązującego, służy też prawo odwołania się w ciągu 4 tygodni do Ministerstwa spraw wewnętrznych przez Wydział krajowy.

Rozwiązana Rada jedynie tylko do wniesienia rekursu na posiedzeniu przy zamkniętych drzwiach zgromadzić się może.

Z radców, po rozwiązaniu Rady wybranych, ustąpi po upływie pierwszego trzechlecia z każdego koła i oddziału połowa, którą los oznaczy. Losowania dokona prezydent na posiedzeniu Rady.

Tytuł 11.

O magistracie.

§. 54.

Magistrat składa się z prezydenta, pierwszego i drugiego wiceprezydenta, dyrektora magistratu, z radców magistratualnych, oraz innych urzędników.

§. 55.

Wydział obrachunkowy jest organem pomocniczym Rady miejskiej w czynnościach kontroli i organem pomocniczym magistratu w załatwianiu spraw rachunkowych. Podlega on bezpośrednio prezydentowi i Radzie miejskiej.

§. 56.

Rada miejska mianuje dyrektora magistratu, radców magistratualnych, jakoteż wszystkich urzędników gminy i zakładów gminnych na przedstawienie prezydenta

z wyjątkiem urzędników 2 najniższych stopni, których mianuje sam prezydent.

Urzędnicy gminy złożą do rąk prezydenta na posiedzeniu magistratu przysięgę na wierność Monarsze, stosowanie się do ustaw i sumienne pełnienie swych obowiązków.

Prezydent, dyrektor magistratu, naczelnik wydziału obrachunkowego, dyrektor budownictwa i kasyer nie mogą zostawać między sobą w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa, aż do czwartego stopnia włącznie.

Do uzyskania posady dyrektora magistratu, radcy, conceptowego urzędnika magistratu, urzędnika wydziału obrachunkowego i kasy, oraz urzędnika sanitarnego i budownictwa miejskiego, potrzeba egzaminów praktycznych, przepisanych dla urzędników państwowych odpowiedniej kategorii.

§. 57.

O uwolnieniu od służby (emeryturze lub pensjonowaniu, kwieskowaniu lub oddaleniu) urzędników gminy i zakładów gminnych orzeka na wniosek prezydenta Rada miejska.

Oddalenie stałego urzędnika może nastąpić jedynie po przeprowadzeniu śledztwa dyscyplinarnego.

Przepisy o wymierzaniu emerytury dla urzędników i wdów po nich pozostałych, alimentacji dodatków na wychowanie, wsparć i prowizye wydaje Rada miejska.

D Z I A Ł IV.

Zakres działania władz gminnych.

Tytuł 12.

Zakres działania Rady miejskiej.

§. 58.

Rada miejska jest w sprawach gminnych organem uchwalającym i kontrolującym, zastępuje gminę w wykonywaniu jej praw i obowiązków, jest obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§. 59.

Do zakresu działania Rady miejskiej należą:

a) Rozstrzyganie w sprawach administracyjnych gminy,

b) Kontrolowanie czynności Magistratu i innych urzędów i zakładów gminnych tak w sprawach zakresu działania własnego, jakoteż w sprawach gminie poruczonych.

§. 60.

W szczególności należą do Rady miejskiej następujące przedmioty:

1. Wnioski do zmiany statutu gminy i jej granic (§. 2, 3).

2. Wybór prezydenta i wiceprezydentów, dalej mianowanie dyrektora Magistratu, urzędników gminnych, przełożonych i urzędników zakładów gminnych z wyjątkiem urzędników dwóch najniższych stopni, niemniej uwalnianie tych urzędników od obowiązków.

3. Organizacya urzędów i zakładów gminnych, oznaczenie liczby urzędników i służ, oraz wszystkich osób przez gminę płatnych, określenie ich praw i obowiązków, wydawanie instrukcyj służbowych.

4. Oznaczenie płac, emerytur i innych korzyści dla urzędników i służ gminy, oraz dla osób wyżej pod 2. wymienionych, dla ich wdów i sierót.

5. Uchwalenie instrukcyj i regulaminów dla siebie, sekcji i komisji.

6. Udzielanie zaliczek na płace urzędnikom, o ile przenoszą trzymiesięczne płace — przyznawanie poszczególnych wynagrodzeń — oznaczanie dyet i kosztów podróży, zapomóg i nagród dla urzędników i służ miejskich, niemniej dla osób używanych w służbie gminy.

7. Udzielanie urlopów prezydentowi, wiceprezydentom i radcom miejskim, tudzież dozwalanie urlopów dla urzędników i służ gminnych, ponad czas trzymiesięczny.

8. Uchwalanie zasad zarządu majątkiem gminnym.

9. Ustanawianie i regulowanie opłat i taks na fundusz miejski pobieranych w granicach obowiązujących ustaw.

10. Uchwalanie i zatwierdzanie katastru kwaterunkowego.

11. Nabywanie i pozbywanie nieruchomości lub praw za nieruchomość prawnie uważanych, przyjmowanie zobowiązań wieczystych, służebności, zastawu lub poręcze-

nia, zaciąganie pożyczek i wszelkie operacje finansowe.

Jeżeli wartość nieruchomości lub praw za nieruchomości uważanych, które gmina zamierza nabyć, przenosi kwotę 150.000 K, niemniej jeśli zaciągnąć się mająca pożyczka lub suma poręczona przenosi jedną czwartą część rocznego dochodu gminy, obliczonego na podstawie zamknięć rachunkowych z ostatnich trzech lat, wówczas potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego. Na wypadek pozbywania się nieruchomości lub praw za nieruchomości uważanych, zezwolenia Wydziału krajowego potrzeba już wtedy, gdy wartość tej nieruchomości lub praw za nieruchomości uważanych przenosi 40.000 K.

12. Lokowanie kapitału na hipotekach.

13. Przyjęcie lub zrzeczenie się spadków lub zapisów.

14. Stawianie kosztem gminy nowych budowli lub przekształcenie albo znoszenie istniejących.

15. Zaprowadzenie nowych zakładów gminnych lub zwinięcie już istniejących.

16. Zatwierdzanie licytacyi lub układow o dzierżawy, które dłużej niż trzy lata trwać mają, jeżeli roczny czynsz dzierżawy 4.000 K przenosi. Zatwierdzanie układow o dostawy, pociągające za sobą wydatek przynoszący 6.000 K.

17. Rozwiązywanie w drodze dobrowolnej wszelkich kontraktów.

18. Zezwalanie na prowadzenie procesów i zawieranie ugód.

Prezydent może jednak bez odwołania się do Rady miejskiej wytoczyć proces o naruszenie posiadania, w sprawach najmu i dzierżawy i w sprawach nadających się do postępowania drobiazgowego, nakazowego i wekslowego.

19. Umorzenie należitości nieściągalnej, o ile kwotę 100 K przenosi.

20. Uchwalenie rocznego budżetu miasta. Budżet na każdy rok następny powinien być uchwalonym najpóźniej do końca listopada roku poprzedniego.

21. Przyzwalanie na wydatki budżetem nieprzewidziane z wyjątkiem nagłych wydatków, dążących do utrzymania rzeczy

w dobrym stanie lub nieprzenoszących łącznie w jednym dziale i tytule rocznie kwoty 1.000 K.

22. Coroczne sprawdzanie i załatwianie rachunków z dochodów i wydatków miejskich.

Rachunki roku ubiegłego powinny być sprawdzane najpóźniej do 15. sierpnia roku następnego.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione będą, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzania przez członków gminy. Spostrzeżenia członków gminy będą przy rozpoznawaniu wzięte pod rozwagę.

23. Ustanawianie dodatków gminnych do podatków rządowych, nakładanie podatków i opłat gminnych, ustanawianie zasad ich rozkładu i poboru.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich, które zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednio podług tej samej stopy procentowej rozłożyć należy, potrzeba pozwolenia Wydziału krajowego, jeżeli dodatki wynoszą przeszło 25 do 50 od sta. Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich przynoszących 50% — 100% potrzeba zezwolenia Wydziału krajowego za zgodą Namiestnictwa, a w razie, gdyby jedna z tych władz odmówiła zezwolenia, przyzwalającej uchwały sejmowej podlegającej najwyższemu zatwierdzeniu.

Dodatki przynoszące 100% podatków bezpośrednich nakładać można tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

Wyłącznie w drodze ustawodawstwa krajowego nastąpić może rozkład dodatków do podatków bezpośrednich podług rozmaitej stopy procentowej, wprowadzenie nowych opłat i podatków nienależących do kategorii dodatków do podatków, podwyższenie podatku gminnego od czynszu lub wartości czynszowej, jeżeli on przenosi 6 od sta, nakoniec zmiana taryfy do podatków niestałych.

Podatek gminny od czynszu ponosić mają lokatorowie względnie używający pomieszkania. Za podatek gminny czynszowy

odpowiadają gminie bezpośrednio właściciele realności z prawem regresu do swych lokatorów.

Dodatkami do podatków na rzecz gminy nie mogą być obciążeni:

a) urzędnicy i służby dworu, państwa, kraju, powiatu i gminy, nauczyciele publiczni, tudzież wojskowi, ich wdowy i sieroty co do płac służbowych, emerytur, prowizyi, dodatków na wychowanie i łaskawizn.

b) duszpasterze co do kongruy.

24. Przyjmowanie do gminy lub odmówienie przyjęcia, wyznaczenie taks od przyjmowania do gminy, tudzież uwalnianie od opłaty.

25. Rozstrzyganie w sprawach utraty lub odzyskania prawa głosowania i wybieralności.

26. Wykonywanie służących gminie praw patronatu, prezenty i rozdawnictwa posad, tudzież stypendyów i innych miejsc fundacyjnych.

27. Zakładanie i utrzymywanie szkół, tudzież udział w sprawach szkolnych, wynikających z ustaw.

28. Wykonywanie prawa petycji w sprawach gminy.

29. Nadawanie obywatelstwa honorowego.

30. Wydawanie przepisów o policyi miejscowej w granicach istniejących ustaw pod zagrożeniem kary pieniężnej aż do wysokości 200 K. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, kary aresztu do 20 dni.

31. Rozstrzyganie odwołań od orzeczeń i rozporządzeń Magistratu (§. 106), oraz Prezydenta (§. 95).

32. W końcu wszystkie sprawy, które prezydent, sekcyje, komisye Rady miejskiej, lub Magistrat Radzie miejskiej przedłożą, które w drodze odwołania pod rozpoznanie przyjdą, lub których uchwalenie Rada miejska sama sobie zastrzeże.

Rada miejska może powierzyć odwołalnie prezydentowi, sekcyi lub komisji załatwianie spraw do swego zakresu należących pod 6, 7, 10, 12, 28, 31 wyliczonych. Uchwały tych organów w zastępstwie Rady miejskiej działających, mają być na

najbliższem posiedzeniu do wiadomości Rady podane.

§. 61.

Zwyczajne posiedzenia Rady miejskiej mają się odbywać co miesiąc, a mianowicie w pierwszy czwartek każdego miesiąca. Gdyby na czwartek wypadło święto uroczyste, posiedzenie odbędzie się w poprzedzającym dniu powszednim.

§. 62.

Posiedzenia Rady miejskiej mogą być zwoływane tylko przez prezydenta i odbywają się pod jego przewodnictwem.

W razie nieobecności lub przeszkody prezydenta zastępuje go pierwszy wiceprezydent, a tego drugi wiceprezydent, wreszcie tego ostatniego najstarszy wiekiem radca miejski.

Posiedzenia przez kogo innego zwołane, lub pod innem przewodnictwem odbyte, są nieważne.

§. 63.

Na polecenie Namiestnictwa, Wydziału krajowego, lub na umotywowane żądanie dwudziestu pięciu radców, prezydent obowiązany jest zwołać posiedzenie Rady miejskiej najdalej w dniach trzech.

§. 64.

Przewodniczący Rady miejskiej zaprasza na każde posiedzenie okólnikiem wszystkich radców miejskich, przynajmniej na dwa dni przed posiedzeniem.

Radca miejski, nie mogący przybyć na posiedzenie, powinien o tem donieść przewodniczącemu przed posiedzeniem.

§. 65.

Radców miejskich, bez dostatecznego powodu obowiązków swoich niewypełniających, upomni Rada miejska na wniosek przewodniczącego. Po dwukrotnem bezskutecznem upomnieniu, może Rada miejska nałożyć na radców miejskich, niewypełniających obowiązków, grzywnę od 4 do 40 K. na korzyść miejscowych zakładów dobroczynnych.

Wniosek nałożenia tej grzywny nie zależy od woli prezydenta, lecz jest obowiązkiem jego urzędu. Przeciw takim orzeczeniom niema rekursu.

§. 66.

Posiedzenia Rady miejskiej są publiczne.

Wszystkie sprawy osobiste należy załatwiać na posiedzeniu tajnem.

Również i ze względu na obyczajność lub zagrożony interes gminy może być uchwalona tajność posiedzenia.

§. 67.

Do ważności uchwał potrzeba obecności połowy radców miejskich.

§. 68.

Urzędnik Magistratu lub radca miejski przez prezydenta wyznaczony spisuje protokół obrad.

W protokole obrad należy członków obecnych wymienić i treść zapadłych uchwał zamieścić.

Na żądanie głosujących, zdania uchwały przeciwne, będą w protokole zamieszczane.

O zakwestyonowanych ustępach protokołu Rada decyduje.

§. 69.

Porządek dzienny oznacza przewodniczący i doręcza go radcom razem z wezwaniem na posiedzenie

§. 70.

Zwyczajnie tylko przedmioty, poprzednio przez sekcyę albo komisye rozpoznane, mogą być przedmiotem obrad rady.

Gdyby jednak w nagłym wypadku przewodniczący uważał za konieczne, albo gdyby $\frac{1}{3}$ część członków obecnych Rady żądała, aby wziąć pod obrady przedmiot przez sekcyę lub komisję nie rozbiegany, lub na porządku dziennym nie zamieszczony, wówczas Rada prostą większością głosów bez wdawania się w rozprawę zadecyduje, czyli przedmiot ma być bezzwłocznie rozpoznawany.

§. 71.

Przedmioty pod rozpoznanie Rady przychodzące wnoszą referenci, których prezydent, sekcyja lub komisya wyznacza.

§. 72.

Każdy z radców miejskich ma głos stanowczy. Referenci Magistratu mogą w posiedzeniach Rady miejskiej brać udział tylko z głosem doradczym. Przewodniczący, wyjąwszy wybory, nie głosuje. W razie równości głosów wniosek jest odrzucony.

§. 73.

Żaden radca miejski na posiedzeniach znajdować się nie może podczas obrad nad swemi sprawami własnymi, swych krewnych lub powinowatych aż do czwartego stopnia włącznie lub też jeżeli jest zastępcą prawnym, gdy chodzi o sprawy osób przez niego zastępowanych.

§. 74.

Każda uchwała Rady, jeżeli wyższego zatwierdzenia nie potrzebuje, bez zwłoki wykonaną być powinna.

Przewodniczący może w ciągu trzech dni wstrzymać wykonanie uchwał, które zdaniem jego sprzeciwiają się przepisom niniejszego statutu lub prawom obowiązującym, lub też gminę na szkodę narazić mogą.

Obowiązany jest jednak o tem niezwłocznie zawiadomić Radę i decyzję w pierwszych dwóch przypadkach politycznej władzy krajowej, w trzecim zaś przypadku Wydziałowi krajowemu w terminie dni ośmiu, licząc od zawiadomienia Rady, do rozpoznania przedstawić.

Tytuł 13.

O sekcyach i komisjach.

§. 75.

Rada miejska podzieli się na tyle sekcyi, ile jest departamentów w magistracie.

Każdy radca miejski, z wyjątkiem prezydenta i wiceprezydentów, do jednej sekcyi należeć powinien.

Celem sekcyi jest przygotowanie przedmiotów, do zakresu działania Rady miejskiej należących, załatwianie spraw przez Radę miejską jej przekazanych, tudzież kontrolowanie czynności magistratu.

§. 76.

Wybór członków Rady miejskiej do sekcyi odbywa się większością głosów przez nowe wybory na rok jeden.

Przy wyborze do sekcyi większą znajomość rzeczy i według możliwości życzenia radców uwzględnić należy.

Dłużej nad dwa lata żaden członek Rady miejskiej do pracowania w jednej i tej samej sekcyi wbrew swej woli przeznaczonym być nie może.

Żadna sekcyja nie może liczyć więcej, aniżeli czwartą część członków Rady.

W miejsce ustępujących członków sekcji powoła Rada miejska na wezwanie przewodniczącego sekcji niezwłocznie członków nowych.

Jeżeli podczas wyboru do sekcji nie zgłosi się do którejś z sekcji dostateczna ilość radców, przeznacza Rada miejska z innych sekcji odpowiednią ich ilość.

§. 77.

Posiedzenia sekcji według potrzeby, jednak najmniej raz w miesiąc odbywać się mają.

Prezydent lub jego zastępca ma prawo w każdym czasie zwołać posiedzenie sekcji.

§. 78.

Członkowie sekcji wybierają ze swego grona corocznie przewodniczącego i jednego lub więcej zastępców.

Prezydent lub wiceprezydenci przy obradach każdej sekcji mogą być obecni i obradom sekcji przewodniczyć.

O ile nie będzie uchwaloną poufność obrad, członkowie innych sekcji mogą na posiedzeniach być obecni, nawet doradczo głos zabierać, lecz prawa głosowania nie mają.

Referentem sekcji jest urzędnik magistratu, we właściwym departamencie przewodniczący — jednakże przewodniczący sekcji jednego z jej członków do referowania przeznaczyć może. Urzędnik magistratu, przez prezydenta miasta wyznaczony, spisywać będzie protokół obrad sekcji w sposób dla Rady miejskiej przepisany.

§. 79.

Do powzięcia ważnej uchwały obecność przynajmniej trzech członków sekcji, nie licząc w to przewodniczącego, jest konieczną.

Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Urzędnik magistratu (referent) ma głos doradczy. Przewodniczący rozstrzyga w razie równości głosów.

O zapadłych uchwałach prezydent miasta niezwłocznie ma być zawiadomionym.

Przewodniczącemu, równie jak i prezydentowi miasta, służy prawo zawieszenia uchwały sekcji i odwołania się do Rady miejskiej.

§. 80.

Posiedzenia sekcji nie są publiczne.

§. 81.

Członek sekcji, który na posiedzenia sekcyjne bez usprawiedliwienia się w obec przewodniczącego nie uczęszcza, ma być na doniesienie przewodniczącego przez Radę miejską do pełnienia swych obowiązków wezwanym, a gdyby dwukrotne upomnienia okazały się bezskutecznymi, na zapłacenie kary pieniężnej od 4 do 40 K. skazanym.

§. 82.

Radzie miejskiej i sekcjom służy prawo poruczania szczególnych czynności albo załatwienia spraw do ich zakresu należących (§. 60. ustęp końcowy), albo pieczy nad pewną gałęzią gospodarki miejskiej — komisjom, do których wybrać można członków Rady miejskiej lub innych członków gminy.

Sekcjom i komisjom nie służy prawo prowadzenia rokowań o nabycie, sprzedaż i zamianę nieruchomości, jakoteż o dostawy dla gminy, ani też w ogóle prowadzenia rokowań, w następstwie których gmina stać się może zobowiązana lub uprawniona.

Czynności te należą do prezydenta miasta, względnie do tych organów wykonawczych, albo członków Rady miejskiej, których prezydent do tego upoważni, lub wydeleguje.

Postanowienia powyższe nie naruszają w niczem prawa, ani też obowiązku sekcji i komisji do nadzorowania i kontrolowania tych czynności, ani do przedkładania motywowanych w tym przedmiocie wniosków Radzie miejskiej. — Jeżeli zaś Rada miejska poruczy sekcji lub komisji zatwierdzenie ofert, lub rozstrzygnięcie o przedsiębiorstwach lub dostawach, to czynności przygotowawcze i pertraktacje mają być prowadzone nie przez członków sekcji lub komisji, lecz przez organa magistratu pod kontrolą i odpowiedzialnością prezydenta, a sekcya lub komisya ma jedynie prawo zatwierdzenia lub odrzucenia wniosków magistratu.

§. 83.

Komisya ma obowiązek poruczone sobie czynności sumiennie wykonać i o wykonaniu lub przeszkodach donieść Radzie miejskiej lub sekcji właściwej — a jeżeli

jej czynności trwają przez dłuższy czas, składać z końcem każdego roku peryodyczne sprawozdania.

Komisye obowiązują przepisy, odnoszące się do obrad i uchwał sekcyjnych, jeżeli Rada miejska dla nich nie uchwali regulaminu. Takie jej uchwały, o których prezydent miasta niezwłocznie winien być zawiadomionym, może zawiesić przewodniczący i prezydent miasta.

O zawieszonych uchwałach rozstrzyga to ciało, które komisję wybrało, ostatecznie zaś Rada miejska.

Tytuł 14.

Zakres działania prezydenta i wiceprezydentów.

§. 84.

Prezydent miasta zarządza sprawami gminy, kieruje czynnościami Rady i magistratu, przewodniczy ich obradom, wykonuje uchwały Rady i nadzoruje zakłady gminne.

On reprezentuje gminę na zewnątrz i jest przełożonym wszystkich urzędów i zakładów miejskich.

Gminie odpowiada on za czynności tak własne jak i urzędników miejskich, a władzom państwowym za czynności w sprawach poruczonych.

§. 85.

Prezydenta miasta zastępuje we wszystkich sprawach w razie przeszkody pierwszy wiceprezydent, a gdyby przeszkoda także u niego zachodziła, wiceprezydent drugi.

Prezydent może pod własną odpowiedzialnością powierzyć zastępstwo w sprawach do jego zakresu należących, na czas dłuższy aż do odwołania tak pierwszemu jak i drugiemu wiceprezydentowi i w ogóle czynności prezydyalne tak rozłożyć, jak tego wymaga interes miasta. Rozdział czynności prezydyalnych podaje prezydent do wiadomości Rady i magistratu.

§. 86.

Dokumenty, mocą których gmina zaciąga zobowiązania, podpisuje prezydent i dwaj członkowie Rady miejskiej przez nią wyznaczeni.

§. 87.

Prezydent decyduje samodzielnie w spra-

wach do poruczonego zakresu gminy należących oraz w sprawach własnego zakresu gminy, które według przepisu niniejszego statutu lub oddzielnych instrukcyi nie są zastrzeżone rozpoznaniu Rady miejskiej, sekcyi lub magistratu.

§. 88.

Do prezydenta należy kierunek polityki miejscowej w gminie. W nagłych razach, a mianowicie, jeżeli idzie o utrzymanie spokojności publicznej, zdrowotności, bezpieczeństwa prywatnego lub na koniec o zabezpieczenie majątku gminnego, wydaje zarządzenia bez względu na wysokość wydatków z wykonaniem połączonych.

Obowiązany jednak będzie wyjednać zatwierdzenie poczynionych zarządzeń w najkrótszym czasie u Rady miejskiej.

§. 89.

Prezydent miasta mianuje urzędników dwóch najniższych stopni, przyjmuje i oddala wszystkie sługi, oraz osoby pobierająceienne wynagrodzenie.

§. 90.

Prezydent udziela zaliczek urzędnikom i sługom miejskim, nieprzenoszących trzechmiesięcznej płacy.

Udziela urlopów urzędnikom i sługom miejskim do trzech miesięcy.

§. 91.

Prezydent wykonuje władzę dyscyplinarną nad wszystkimi urzędnikami i sługami gminnymi i zakładów gminnych.

Rada miejska może żądać od prezydenta wytoczenia śledztwa dyscyplinarnego. Do wykonania tej władzy służą prezydentowi miasta wszystkie te prawa jakie według przepisów obowiązujących każdy w ogóle naczelnik urzędu, pod względem dyscyplinarnym posiada. Zawieszenie jednak w urzędowaniu urzędników przez Radę miejską mianowanych, poda prezydent na najbliższym posiedzeniu do wiadomości Rady miejskiej.

§. 92.

Prezydent może zarządzić sprawunki, które wydatku wyższego nad 400 K nie wymagają i łącznie wzięte, sumy na ten cel preliminarnej nie przenoszą.

§. 93.

Obowiązkiem prezydenta jest zarządzać

od czasu do czasu kontrolowanie kas miejskich, tudzież wszystkich kas zakładów pod zarządem lub nadzorem gminy zostających. Ma on prawo osobiście brać udział w tej czynności.

Kontrolowanie wymienionych kas może także zarządzić Rada miejska.

§. 94.

Prawo asygnowania pieniędzy z kasy miejskiej, służy prezydentowi miasta pod własną odpowiedzialnością. Dla bliższego określenia tego prawa postanawia się, co następuje:

a) Żaden wydatek nie mający pokrycia w budżecie nie może być uczynionym bez zezwolenia Rady miejskiej, właściwej sekcji albo komisji, a względnie Wydziału krajowego.

b) Do wypłaty systemizowanych płac i pensji, następnie do wypłaty podatków i dodatków, tudzież należności prawnych, przez właściwą władzę wymierzonych nie potrzeba zezwolenia Rady miejskiej.

c) Wynagrodzenia przypadające przedsiębiorcom z mocy kontraktów lub ugód, za zezwoleniem Rady miejskiej zawartych wtedy tylko wypłacone być mogą, kiedy sekcya lub komisya odbiorcza nie poczyni żadnych zarzutów; w przeciwnym zaś razie należy wstrzymać wypłatę aż do decyzji Rady miejskiej, a według okoliczności i Wydziału krajowego.

d) Każdą asygnację pieniężną należy przesłać wydziałowi rachunkowemu do przejrzania i skontrolowania.

§. 95.

Od orzeczeń i zarządzeń prezydenta miasta we własnym zakresie działania służy prawo odwołania się do Rady miejskiej.

Tytuł 15.

Zakres działania magistratu.

§. 96.

Magistrat jest w sprawach własnego zakresu organem wykonawczym gminy, oraz pierwszą instancją administracyjną w sprawach zakresu poruczonego (§. 59 b); zarządza pod kierownictwem prezydenta pod jego odpowiedzialnością sprawami gminy i wykonuje pieczę nad zakładami od nadzorem gminy zostającymi, na ko-

niec załatwia bieżące czynności w sprawach sobie przekazanych.

§. 97.

Magistrat przekazane sobie czynności załatwia częścią kolegialnie, a częścią jako sprawy bieżące.

§. 98.

Kolegialnemu rozpoznaniu magistratu ulegają wszystkie sprawy, które Rada miejska lub prezydent kolegialnemu rozpoznaniu magistratu przydzieli.

Prezydent miasta uchwałami magistratu nie jest związanym.

§. 99.

W obradach kolegialnych magistratu biorą udział pod przewodnictwem prezydenta lub jego zastępcy, obaj wiceprezydenci miasta, dyrektor i radcy magistratu z głosem stanowczym. W sprawach sanitarnych fizyk miejski, w sprawach budowlanych dyrektor budownictwa, w sprawach rachunkowych i skarbowych naczelnik biura obrachunkowego, mają w obradach magistratu także głos stanowczy. Tych urzędników zastępują z głosem stanowczym zastępcy ich w kierownictwie odnośnych wydziałów.

Wszyscy inni urzędnicy miejscy i zakładów miejskich mogą na polecenie prezydenta lub jego zastępcy brać udział w obradach magistratu tylko z głosem doradczym.

Przewodniczący rozstrzyga w razie równości głosów.

Na referatach uchwał magistratu ma prowadzący pióro zaznaczyć, zapadłą uchwałę, ewentualnie także na żądanie zapisać zdanie odmienne.

Biorący udział w posiedzeniach magistratu, którzy między sobą są spokrewnieni lub powinowaceni aż do 4. stopnia włącznie — mają się wstrzymać od głosowania w sprawach, których referentem jest ich krewny lub powinowaty.

§. 100.

W sprawach poruczonego zakresu magistrat stosować się powinien do przepisów i instrukcji w drodze właściwej wydanych.

§. 101.

Celem dokładniejszego poglądu i jednoznaczności postępowania Rada miejska podzieli magistrat na stosowną liczbę wydziałów.

§. 102.

Głównymi obowiązkami magistratu są:

a) starać się o należyte ogłoszenie ustaw i obwieszczeń rządowych i miejskich;

b) prowadzić dokładne spisy ludności miejscowej i wydawać świadectwa przynależności do gminy;

c) utrzymywać dokładny inwentarz majątku gminy i uwidaczniać w nim wszelkie następne zmiany, czuwać nad nienaruszalnością granic gminy i posiadłości gminy;

d) starać się o bezpieczeństwo osób i majątku mieszkańców;

e) czuwać nad wykonaniem przepisów dotyczących święcenia niedziel i świąt uroczystych, powstrzymywać wszelkie naruszenia obrządków religijnych i służby Bożej;

f) zawiadywać majątkiem gminy w granicach przez Radę miejską określonych;

g) pilnować, aby zakłady pod zarządem lub dozorem gminy zostające lub przez nią dotowane, do statutów i instrukcyi się stosowały;

h) starać się o zaopatrzenie miasta w dobrą i taną żywność i wodę;

i) wykonywać policję zdrowia, starać się o należytą opiekę nad chorymi i rekonwalescentami;

k) mieć pieczę nad zaopatrzeniem ubogich i zapobiegać żebractwu;

l) wykonywać służące gminie prawo wydalania na podstawie §. 11. statutu.

m) starać się o pomoc przy pożarach i powodziach i innych klęskach elementarnych.

n) starać się o wygodę mieszkańców o oświetlenie i upiększenie miasta, o utrzymanie istniejących w obrębie miasta dróg, placów, ulic, bruków, mostów, studni, kanałów, cmentarzy itp.;

o) dbać o czystość placów, ulic, dróg i utrzymywać dozór nad czystością domów i podworców;

p) wykonywać przepisy dotyczące budowl i zarobkowania;

r) dozwalać dobrowolnych licytacji ruchomości;

s) egzekwować należytości miejskie i rządowe;

t) odstawić kontyngent wojskowy na miasto przypadający, utrzymywać kontrolę urlopników, rezerwistów i należących do pospolitego ruszenia;

u) kwaterować wojsko i dostarczać podwód;

w) rozpoznawać i karać przestępstwa przeciw rozporządzeniom policyjnym miejskim.

§. 103.

W sprawach innym organom poruczonych, powinien magistrat, jeżeli idzie o dobro gminy lub jej mieszkańców na wezwanie organa te według możliwości wspierać.

§. 104.

Magistrat powinien w razie potrzeby użyć służących sobie środków przymusowych dla wykonania przepisów ustaw, wyższych poleceń i własnych rozporządzeń — oraz powinien na żądanie dostarczać prawnej pomocy innym, do przestrzegania przepisów ustawami powołanym władzom.

Gdyby środki przymusowe magistratowi służące do wprowadzenia w wykonanie ustaw i rozporządzeń nie były dostatecznymi, natedy magistrat winien potrzebnej pomocy od właściwej władzy żądać.

§. 105.

Dla utrzymania swej powagi i powstrzymania uchybień może magistrat użyć środków, jakie służą władzom rządowym.

§. 106.

Od orzeczeń i zarządzeń magistratu w sprawach własnego zakresu działania, służy prawo odwołania w terminie dni 14 do rady miejskiej, o ile szczególne ustawy innego terminu nie ustanawiają.

W sprawach poruczonego zakresu działania, a w szczególności także od orzeczeń karno-policyjnych magistratu, ma być rekurs do politycznej władzy krajowej podany.

D Z I A Ł V.

Tytuł 16.

Stosunek władzy gminnej do władz krajowych i do władz administracyjnych państwa.

§. 107.

W sprawach własnego zakresu podlega gmina miasta Krakowa bezpośrednio

Wydziałowi krajowemu a względnie Sejmowi krajowemu.

Wydział krajowy czuwa nad tem, aby majątek miasta niemniej zakładów miejskich w całości, nie nadwierzony był utrzymany.

§. 108.

Od orzeczeń i zarządzeń rady miejskiej służy prawo odwołania się do Wydziału krajowego w terminie dni 14, o ile szczególne przepisy nie ustanawiają innego terminu lub innego toku instancyi.

Rekursy mają być wnoszone na ręce magistratu.

§. 109.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminą, aby swego zakresu działania nie przekraczała i wbrew ustawom nie działała.

To prawo nadzoru wykonuje polityczna Władza krajowa; na żądanie jej przeto Prezydent miasta powinien jej udzielić uchwały Rady miejskiej i inne potrzebne wyjaśnienia.

§. 110.

Polityczna Władza krajowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez radę miejską lub przez organ w jej zastępstwie działający (§. 60.) jeżeli uchwała przekracza zakres działania rady lub sprzeciwia się ustawom. Przeciwnakiemu zakazowi służy prawo rekursu w dniach 60 do ministerstwa spraw wewnętrznych. Jeżeli jednak sprawa należy do własnego zakresu działania gminy. Władza krajowa powinna o wydanym zakazie zawiadomić równocześnie Wydział krajowy.

§. 111.

W razie przekroczenia lub zaniedbywania obowiązków własnego lub poruczonego zakresu działania może prezydent lub jego zastępca po uprzednim przeprowadzeniu śledztwa dyscyplinarnego być złożonym z urzędu przez Namiestnika w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 112.

Polityczna Władza krajowa rozstrzyga żałalenia przeciw zarządzeniom magistratu, naruszającym lub mylnie stosującym ustawy, o ile te zarządzenia nie są oparte na uchwałach Rady miejskiej, przeciw którym rekursy do Wydziału krajowego powinny być wnoszone.

D Z I A Ł VI.

Tytuł 17.

O zawiadywaniu specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelskiej.

§. 113.

Każde wyznanie religijne pozostaje w posiadaniu i używaniu zakładów, fundacyj i funduszów przeznaczonych na jego cele duchowne, naukowe i dobroczynne i opędza wydatki swe z własnych zasobów.

Każdy członek gminy m. Krakowa przyczynia się do wydatków tego tylko wyznania religijnego, do którego sam należy, o ile te według ustaw administracyjnych nie są ciężarem realności przez niego posiadanych.

§. 114.

Specjalne sprawy chrześcijańskie zostają pod wyłącznym zarządem chrześcijańskich członków gminy krakowskiej.

Sprawy te odnoszą się:

a) do przedmiotów duchownych, szkolnych i dobroczynnych, tudzież zakładów wyłącznie z funduszów chrześcijańskich dotowanych;

b) do praw patronatu, prezentowania i mianowania pasterzy dusz i nauczycieli religii, jakoteż nadawania stypendyów wyznaniowych.

§. 115.

W zarządzie spraw w paragrafie powyższym wymienionych zastępują gminę członkowie rady miejskiej chrześcijańskiego wyznania. Do wydania ważnej uchwały w sprawach tego rodzaju obecność $\frac{2}{3}$ części członków rady miejskiej wyznania chrześcijańskiego jest konieczną.

§. 116.

W sprawach dotyczących się wyznania mojżeszowego, o ile one pod rozpoznanie gminy przychodzić będą, uchwałać mają pod przewodnictwem prezydenta członkowie rady miejskiej wyznania mojżeszowego w komplecie przynajmniej $\frac{2}{3}$ części członków tego wyznania.

Gdyby liczba wybranych członków rady miejskiej wyznania izraelskiego 21 nie wynosiła, natędy liczba ta powołaniem do obrad mężów zaufania przez członków rady miejskiej wyznania izraelskiego, uzupełniona będzie.

D Z I A Ł VII.

Tytuł 18.

Postanowienia przejściowe.

§. 117.

Statut niniejszy wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia w Dzienniku ustaw

krajowych. Z tym dniem tracą moc obowiązującą postanowienia tymczasowego statutu dla stoł. król. miasta Krakowa (ust. z dnia 1. kwietnia 1866 Nr. 7. d. u. kr.) i późniejszych do tego statutu się odnoszących a w szczególności ustawy z dnia 19. listopada 1868 dz. u. kr. Nr. 30, o ile ta ustawa odnosi się do statutu miasta Krakowa, ustawy z dnia 12. kwietnia 1894 Nr. 32 dz. u. kr. i z dnia 21. marca 1895 dz. u. kr. Nr. 17. Postanowienia jednak niniejszego statutu o Wiceprezydentach wejść w życie dopiero po ukonstytuowaniu się Rady miasta, wybranej na podstawie niniejszego statutu.

Pierwsze wybory do Rady miejskiej na podstawie niniejszego statutu rozpisane będą bezzwłocznie po wejściu tegoż w życie, celem wyboru wszystkich 72 radców miasta (§. 18., 45). Pierwsze wybory na podstawie niniejszego statutu przeprowadzi Prezydent miasta przy współudziale Rady miejskiej urzędującej w chwili wejścia w życie niniejszego statutu. Z chwilą prawomocnego dokonania tych wyborów tracą swe mandaty wszyscy urzędujący na podstawie poprzednich wyborów Rady miejskiej.

Marszałek udziela głosu p. Paszkowskiemu w sprawie formalnej.

P. Paszkowski przemawia wnosząc na przyjęcie ustawy en bloc.

Marszałek wyjaśnia, że podda projekt ustawy en bloc z wyjątkiem zmienionych §§-fów w porównaniu ze statutem m. Krakowa uchwalonym w r. 1900 w Sejmie, tj. z wyjątkiem §§. 18. 30. 31. 45. 53. 60. 117.

Przemawia p. Rotter i zgłasza rozprawę do §. 67 statutu, przedłożonego przez Wydział krajowy.

Izba uchwała wniosek formalny p. Paszkowskiego na przyjęcie projektu powyższej ustawy en bloc z wyjątkiem §§. 18. 30. 31. 45. 53. 60. 67 i 117.

Sprawozdawca p. Vayhinger czyta :

Sprawozdawca czyta :

Tytuł 9.

Skład Rady miejskiej.

§. 18.

Rada miejska składa się z 72 członków (radców miejskich).

Członków Rady miejskiej wybierają członkowie gminy, prawo głosowania mający. Gdyby powyższa liczba radców miejskich pomiędzy jednym a drugim wyborem przez śmierć lub rezygnację, lub utratę urzędów się zmniejszyła, wtedy rada miejska do pełnienia obowiązków radców przyzwie tych, którzy przy odnośnym wyborze po wybranych w kole lub oddziale wyborczym, do którego ubyli radca należał, największą liczbę głosów otrzymali Radcy przez Radę miejską przybrani, tylko do najbliższych wyborów obowiązki pełnić będą (§. 45).

Izba uchwała bez rozprawy §. 18. zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Sprawozdawca czyta :

§. 30.

Koło drugie podzielone będzie na dwa oddziały według wysokości podatku. W tym celu należy ułożyć spis wyborców w porządku wysokości wymierzonego im na rok ostatni podatku domowo-czynszowego gruntowego i 5% podatku od budynków uwolnionych od podatku domowo-czynszowego poczynając od najwyżej, a kończąc na najniżej opodatkowanych.

Suma podatku tak uporządkowanego podzieloną będzie na dwie połowy; wyborcy w pierwszej połowie ogólnej sumy podatkowej umieszczeni, stanowić będą pierwszy oddział, zaś należący do drugiej połowy drugi oddział drugiego koła.

Koło trzecie podzielone będzie na trzy oddziały.

Oddział pierwszy obejmować będzie wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. p. tudzież z wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. o, te osoby, które przy ostatnim rozkładzie podatku zarobkowego powszechnego zaliczone zostały do I. i II. klasy opodatkowanych.

Oddział drugi obejmować będzie z wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. o) te osoby, które są rękodzielnikami, posiadającymi kartę przemysłową, na samoistnie prowadzony przemysł rękodzielniczy, o ile nie należą do oddziału pierwszego trzeciego koła.

Oddział trzeci obejmować będzie resztę wyborców wymienionych w §. 19. pod lit. o, nie zaliczonych ani do pierwszego, ani do drugiego oddziału tego koła.

Izba uchwała bez rozprawy §. 30. zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Sprawozdawca czyta :

§. 31.

Liczba wybrać się mających radców miejskich będzie podzieloną pomiędzy trzy koła wyborcze w ten sposób, że na każde koło przypada po 24 radców.

W kole drugim każdy oddział wybiera połowę radców, na toż koło do wyboru przypadających.

W kole trzecim wybiera pierwszy oddział 10 radców, drugi oddział 4 radców, trzeci oddział 10 radców.

Izba uchwała §. 31. zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta :

§. 45.

Radcy miejscy wybierani są na lat sześć. Co trzy lata połowa radców z każdego koła i oddziału wyborczego wybranych ustępuje, a na ich miejsca wstępują do Rady nowowybrani z właściwych kół wyborczych; wybory przeto do Rady miejskiej odbywają się co trzy lata.

Ustępujący radcy miejscy pozostają na urzędzie, aż do prawomocnego przeprowadzenia nowych wyborów. Przy pierwszych wyborach na podstawie niniejszego statutu wybrani będą wszyscy 72 członkowie Rady (§. 18.). Po upływie 3 lat od pierwszego wyboru ustępuje wskazana losiem połowa członków Rady. Losowanie radców ustępujących z końcem pierwszego trzylecia winno nastąpić w takim czasie, aby nowe wybory na sześć tygodni przed ukończeniem kadencji nastąpić mogły. Losowania dokonywa Prezydent miasta lub jeden z wiceprezydentów wobec zgromadzonej Rady.

Do mandatów opróżnić się mających z końcem pierwszego trzylecia przez wylosowanie, tak samo do opróżnić się mających z końcem sześciolecia mandatów tych radców, którzy przez sześć lat swój urząd sprawowali, wliczyć należy mandaty tych radców, którzy w ciągu ostatniego trzylecia ubyli z Rady przez śmierć, rezygnację lub z innych przyczyn statutem przewidzianych i w ten sposób co trzy lata dokonać wyboru na wszystkie opróżnione mandaty.

Izba uchwała bez rozprawy §. 45. zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Sprawozdawca czyta :

§. 53.

W razie rozwiązania Rady miejskiej przez polityczną władzę krajową mają być najdalej do sześciu tygodni ogłoszone i rozpisane nowe wybory 72 członków Rady.

Aż do wyboru nowej Rady miejskiej prezydent i wiceprezydenci pozostają na swych urządach, załatwiają bieżące czynności gminy i wykonują prawa Radzie miejskiej przy wyborach służące.

Od zarządzenia Radę miejską rozwiązującego, służy też prawo odwołania się w ciągu 4 tygodni do Ministerstwa spraw wewnętrznych przez Wydział krajowy.

Rozwiązana Rada jedynie tylko do wniesienia rekursu na posiedzeniu przy zamkniętych drzwiach zgromadzić się może.

Z radców, po rozwiązaniu Rady wybranych, ustąpi po upływie pierwszego trzylecia z każdego koła i oddziału połowa którą los oznaczy. Losowania dokona prezydent na posiedzeniu Rady,

Izba uchwała bez rozprawy §. 53 zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Sprawozdawca czyta :

§. 60.

W szczególności należą do Rady miejskiej następujące przedmioty :

1. Wnioski do zmiany statutu gminy i jej granic (§ 2, 3).

2. Wybór prezydenta i wiceprezydentów, dalej mianowanie dyrektora Magistratu, urzędników gminnych, przełożonych i urzędników zakładów gminnych z wyjątkiem urzędników dwóch najniższych stopni, niemniej uwalnianie tych urzędników od obowiązków.

3. Organizacya urzędów i zakładów gminnych, oznaczenie liczby urzędników i sług, oraz wszystkich osób przez gminę płatnych, określenie ich praw i obowiązków, wydawanie instrukcyj służbowych.

4. Oznaczanie płac, emerytur i innych korzyści dla urzędników i sług gminy, oraz dla osób wyżej pod 2. wymienionych, dla ich wdów i sierót.

5. Uchwalanie instrukcyj i regulaminów dla siebie, sekcji i komisji.

6. Udzielanie zaliczek na płace urzędnikom, o ile przynoszą trzymiesięczne płace — przyznawanie poszczególnych wynagrodzeń — oznaczanie dyet i kosztów podróży, zapomóg i nagród dla urzędników i sług miejskich, niemniej dla osób używanych w służbie gminy.

7. Udzielanie urlopów prezydentowi wiceprezydentom i radcom miejskim, tudzież dozwalanie urlopów dla urzędników i sług gminnych, ponad czas trzymiesięczny.

8. Uchwalanie zasad zarządu majątkiem gminnym.

9. Ustanawianie i reglowanie opłat i taks na fundusz miejski pobieranych w granicach obowiązujących ustaw.

10. Uchwalanie i zatwierdzanie katastru kwaterunkowego.

11. Nabywanie i pozbywanie nieruchomości lub praw za nieruchomość prawnie uważanych, przyjmowanie zobowiązań wie czystych, służebności zastawu lub poręczenia, zaciąganie pożyczek i wszelkie operacje finansowe.

Jeżeli wartość nieruchomości lub praw za nieruchomości uważanych, które gmina zamierza nabyć, przynosi kwotę 150.000 K, niemniej jeśli zaciągnąć się mająca pożyczka lub suma poręczona przynosi jedną czwartą część rocznego dochodu gminy, obliczonego na podstawie zamknięć rachunkowych z ostatnich trzech lat, wówczas potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego. Na wypadek pozbywania się nieruchomości lub prawa za nieruchomości uważanych, zezwolenia Wydziału krajowego potrzeba już wtedy, gdy wartość tej nieruchomości lub praw za nieruchomość uważanych przynosi 40.000 K.

12. Lokowanie kapitału na hipotekach.

13. Przyjęcie lub zrzeczenie się spadków lub zapisów.

14. Stawianie kosztem gminy nowych budowli lub przekształcenie albo znoszenie istniejących.

15. Zaprowadzanie nowych zakładów gminnych lub zwinięcie już istniejących.

16. Zatwierdzanie licytacji lub układów o dzierżawy, które dłużej niż trzy lata trwać mają, jeżeli roczny czynsz dzier-

żawy 4.000 K przynosi. Zatwierdzanie układów o dostawy, pociągające za sobą wydatki przynoszący 6.000 K.

17. Rozwiązywanie w drodze dobrowolnej wszelkich kontraktów.

18. Zezwalanie na prowadzenie procesów i zawieranie ugód.

Prezydent może jednak bez odwołania się do rady miejskiej wytoczyć proces o naruszenie posiadania, w sgrawach najmu i dzierżawy i w sprawach nadających się do postępowania drobiazgowego, nakazowego i wekslowego.

19. Umorzenie należitości nieściągalnej, o ile kwotę 100 K przynosi.

20. Uchwalenie rocznego budżetu miasta. Budżet na każdy rok następny powinien być uchwalonym najpóźniej do końca listopada roku poprzedniego.

21. Przyzwalanie na wydatki budżetem nieprzewidziane z wyjątkiem nagłych wydatków, dążących do utrzymania rzeczy w dobrym stanie lub nieprzenoszących łącznie w jednym dziale i tytule rocznie kwoty 1.000 K.

22. Coroczne sprawdzanie i załatwianie rachunków z dochodów i wydatków miejskich.

Rachunki roku ubiegłego powinny być sprawdzane najpóźniej do 15. sierpnia roku następnego.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione będą, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy. Spostrzeżenia członków gminy będą przy rozpoznawaniu wzięte pod rozwagę.

23. Ustanawianie dodatków gminnych do podatków rządowych, nakładanie podatków i opłat gminnych, ustanawianie zasad ich rozkładu i poboru.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich, które zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie podług tej samej stopy procentowej rozłożyć należy, potrzeba pozwolenia Wydziału krajowego, jeżeli dodatki wynoszą przeszło 25 do 50 od sta. Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich przynoszących 50% — 100% potrzeba zezwolenia Wy-

działu krajowego za zgodą Namiestnictwa, a w razie, gdyby jedna z tych władz odmówiła zezwolenia, przyzwalającej uchwały sejmowej podlegającej najwyższemu zażwierdzeniu.

Dodatki przenoszące 100% podatków bezpośrednich nakładać można tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

Wyłącznie w drodze ustawodawstwa krajowego nastąpić może rozkład dodatków do podatków bezpośrednich podług rozmaitej stopy procentowej, wprowadzenie nowych opłat i podatków nienależących do kategorii dodatków do podatków, podwyższenie podatku gminnego od czynszu lub wartości czynszowej, jeżeli on przenosi 6 od sta, nakoniec zmiana taryfy do podatków niestałych.

Podatek gminny od czynszu ponoszą lokatorowie względnie używający pomieszkania. Za podatek gminny czynszowy odpowiadają gminie bezpośrednio właściciele realności z prawem do swych lokatorów.

Dodatkami do podatków na rzecz gminy nie mogą być obciążeni:

a) urzędnicy i służby dworu, państwa, kraju, powiatu i gminy, nauczyciele publiczni, tudzież wojskowi, ich wdowy i sieroty co do płac służbowych, emerytur, prowizyi, dodatków na wychowanie i laskawizni;
b) duszpasterze co do kongruy.

24. Przyjmowanie do gminy lub odmówienie przyjęcia, wyznaczenie taks od przyjmowania do gminy, tudzież uwalnianie od opłaty.

25. Rozstrzyganie w sprawach utraty lub odzyskania prawa głosowania i wybieralności.

26. Wykonywanie służących gminie praw patronatu, prezenty i rozdawnictwa posad, tudzież stypendyów, i innych miejsc fundacyjnych.

27. Zakładanie i utrzymywanie szkół, tudzież udział w sprawach szkolnych, wynikających z ustaw.

28. Wykonywanie prawa petycyi w sprawach gminy.

29. Nadawanie obywatelstwa honorowego.

30. Wydawanie przepisów o policyi miejscowej w granicach istniejących ustaw pod zagrożeniem kary pieniężnej aż do wysokości 200 K. lub w razie niemożności uiszczania kary pieniężnej, kary aresztu do 20 dni.

31. Rozstrzyganie odwołań od orzeczeń i rozporządzeń Magistratu (§. 106), oraz Prezydenta (§. 95).

32. W końcu wszystkie sprawy, które prezydent, sekcye, komisye Rady miejskiej, lub Magistrat Radzie miejskiej przedłożą, które w drodze odwołania pod rozpoznanie przyjdą, lub których uchwalenie Rada miejska sama sobie zastrzeże.

Rada miejska może powierzyć odwołalnie prezydentowi, sekcji lub komisji załatwianie spraw do swego zakresu należących pod 6, 7, 10, 12, 28, 31 wyliczonych. Uchwały tych organów w zastępstwie Rady miejskiej działających, mają być na najbliższem posiedzeniu do wiadomości Rady podane.

Izba uchwała bez rozprawy §. 60. zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Sprawozdawca czyta:

§. 67.

Do ważności uchwał potrzeba obecności połowy radców miejskich.

Przemawia p. Rotter i w miejsce §. 67. proponowanego przez wydział krajowy wnosi §. 67. w następującej stylizacji:

§. 67.

Do ważności uchwał potrzeba, oprócz przewodniczącego, obecności 30 radców miejskich.

Izba popiera wniosek p. Rottera.

Przemawia p. Hupka zgadzając się imieniem Komisji na wniosek p. Rottera.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba uchwała wniosek p. Rottera w miejsce §. 67. w stylizacji Wydziału krajowego.

Sprawozdawca czyta:

Tytuł 18.

Postanowienia przejściowe

§. 117.

Statut niniejszy wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia w Dzienniku ustaw krajowych. Z tym dniem tracą moc obowiązują-

jąca postanowienia tymczasowego statutu dla stoł. król. miasta Krakowa (ustawa z dnia 1. kwietnia 1866 Nr. 7. d. u. kr.) i późniejszych do tego statutu się odnoszących, a w szczególności ustawy z dnia 19. listopada 1868 dz. u. kr. Nr. 30, o ile ta ustawa odnosi się do statutu miasta Krakowa, ustawy z dnia 12. kwietnia 1894 Nr. 32. dz. u. kr. i z dnia 21. marca 1895 dz. u. kr. Nr. 17. Postanowienia jednak niniejszego statutu o Wiceprezydentach wejda w życie dopiero po ukonstytuowaniu się Rady miasta, wybranej na podstawie niniejszego statutu.

Pierwsze wybory do Rady miejskiej na podstawie niniejszego statutu rozpisane będą bezzwłocznie po wejściu tegoż w życie celem wyboru wszystkich 72. radców miasta (§. 18., 45). Pierwsze wybory na podstawie niniejszego stutu przeprowadzi Prezydent miasta przy współdziale Rady miejskiej urzędującej w chwili wejścia w życie niniejszego statutu. Z chwilą prawomocnego dokonania tych wyborów tracą swe mandaty wszyscy urzędujący na podstawie poprzednich wyborów Rady miejskiej.

Izba uchwała bez rozprawy §. 117. zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Marszałek konstatuje, że do innych §§-fów nikt nie zgłosił poprawek.

Izba uchwała powyższą ustawę w drukiem czytaniu en bloc.

Uchwalwszy następnie na wniosek p. Paszkowskiego przystąpić do trzeciego czytania projektu powyższej ustawy bez czytania, uchwała Izba projekt powyższej ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku posła Romanowicza w przedmiocie interpretacji §. 79. regulaminu sejmowego.

Przemawia p. Romanowicz uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do Komisji prawniczej z wezwaniem do przedłożenia sprawozdania na obecnej sesji sejmowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku posła Szwe-da o uznanie drogi powiatowej Pietrasina zwanej, w pow. Żywieckim, za drogę państwową.

Przemawia p. Szwed uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do Komisji drogowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie Wydziału krajowego jako Komisji w przedmiocie zezwolenia na wyłączenie przysiółka Nowiny ze związku gminy Skowierzyn i utworzenie nowej gminy administracyjnej.

Sprawozdawca p. Vayhinger uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek Komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

USTAWA

z dnia . . . . . o wyłączeniu ze związku gminy Skowierzyn przysiółka Nowiny i utworzeniu z niego samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą „Nowiny“.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje

Art. I.

Przysiółek Nowiny zostaje w obecnych swoich zwartą całość terytoryalną obejmujących granicach wyłączony ze związku gminy Skowierzyn i ma odtąd stanowić samoistną gminę administracyjną pod nazwą Nowiny.

Art. II.

Do trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, rozwiązana ma być dotychczasowa Rada gminna w Skowierzynie a natomiast mają być zarządzone i przeprowadzone wybory do Rady gminnej nowych gmin Skowierzyn i Nowiny.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda. Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzeciem czytaniu bez czytania.

Następuje :

Dalszy ciąg rozpraw nad sprawozdaniem Komisji kolejowej z przedłożenia Wydziału krajowego o czynnościach Dep. IV. w sprawach kolejowych i o programie dalszej akcji na polu popierania budowy kolei niższorzędnych.

Sprawozdawca p. A. Potocki czyta :

IV.

W razie gdyby kapitał imienny potrzebny na budowę kolei Podgórze-Mysłenice Lubień przewyższał sumę 3,000.000 koron, upoważnia się Wydział krajowy do objęcia akcji zakładowych zawiązać się mającego dla tej kolei Towarzystwa w sumie nie wyższej niż 300.000 koron.

Reszta kapitału zakładowego tej kolei dostarczona ma być częściowo przez interesentów miejscowych, częściowo przez uzyskanie zasobów pieniężnych, na podstawie przyznać się mającej przez c. k. Rząd zwłoki dla należytości za prowadzenie ruchu na rzecz oprocentowania i umorzenia kapitałów pierwszeństwa, po myśli postanowień art. IX. ustawy z dnia 31. grudnia 1894 Dz. u. p. Nr. 2. z r. 1895.

Przemawia p. St. Jędrzejowicz i stawia formalny wniosek : aby otworzyć zamkniętą na poprzednim posiedzeniu rozprawę nad wnioskiem IV. komisji.

Izba odrzuca 44 głosami wniosek formalny p. St. Jędrzejowicza na otwarcie ponowne rozprawy nad IV. wnioskiem komisji.

Za wnioskiem formalnym p. St. Jędrzejowicza głosowało 37 posłów.

Marszałek oświadcza iż podda pod uchwałę poprawkę p. Średniawskiego.

Przemawia w sprawie formalnej p. Średniawski dla wyjaśnienia treści swej poprawki.

Marszałek poddaje pod uchwałę poprawkę p. Średniawskiego zgłoszoną w miejsce wniosku IV. komisji, którą odczytuje, a która opiewa :

Wniosku IV. ustęp 1. opiewa :

Upoważnia się Wydział krajowy do objęcia akcji zakładowych zawierając się mającego Towarzystwa akcyjnego dla kolei Podgórze-Mysłenice-Lubień w sumie nie wyższej niż 500.000 koron.

Izba uchwała 1. ustęp wniosku IV. zgodnie i w stylizacji poprawki p. Średniawskiego, a w oddzielnem głosowaniu uchwała 2 ustęp IV. wniosku komisji.

Sprawozdawca czyta :

V.

Wszystkie pod 1., 2., 3., 4., 5. i 6. wymienione koleje są co do prawa pierwszeństwa postawione równorzędnie. Ale mają być wybudowane nie jednocześnie, lecz jedna po drugiej. Porządek, w jakim budowa ma postępować, oznaczy Wydział krajowy, kierując się następującymi względami :

a) wcześniejsze wypełnienie przez strony interesowane i c. k. Rząd warunków stawianych im przez kraj ;

b) korzystniejszej obliczona rentowność kolei ;

c) większe stosunkowo przyczynienie się stron interesowanych miejscowych ;

d) mniejszy stopień ryzyka dla krajowego funduszu kolejowego.

Kolej Borysław - Stebnik może być budowaną równocześnie z inną koleją. Dążyć należy do rychłego wybudowania jednej z kolei, dla których przyznana zostanie przez c. k. Rząd zwłoka należytości za prowadzenie ruchu.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek V. Komisji.

Sprawozdawca czyta :

VI.

Wszystkie powyżej wymienione przyczynienia się kraju zależnemi są od stanu rozporządzalnych zasobów funduszu kolejowego, który ma być obliczony na podstawie wszystkich zobowiązań i kaźdocześnie wiadomych rezultatów. Skoro by tylko Wydział krajowy przyszedł do przeświadczenia że zasoby tego funduszu są wyczerpane, ma być na razie dalsza akcja wstrzymana. Sejm również zastrzega sobie prawo uchwalenia i wybudowania kolei programem niniejszym nie objętych przed którąkolwiek koleją pod 1, 2, 3, 4, 5 i 6 wymienioną.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek VI. Komisji.

Sprawozdawca czyta :

VII.

O ileby według uznania Wydziału krajowego zachodziła potrzeba zamiast wpłaty na akcje pod kolej pod 1-6 wymienionych przez interesowane ciała autonomiczne przyjąć ich gwarancję oprocentowania i umorzenia pewnej części kapitału akcyjnego, upoważnia się Wydział krajowy do objęcia w ich zastępstwie odpowiedniej liczby akcji i pokrycia wydatku z zasobów krajowego funduszu, kolejowego a to po zawarciu z gwarantującymi ciałami autonomicznymi umów zabezpieczających fundusz ten od wszelkich strat.

Odośne postanowienia mają być podawane do wiadomości Sejmu.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek VII. Komisji.

Sprawozdawca czyta :

VIII.

Wydział krajowy ustanowi kurs spieniężenia pożyczek pierwszeństwa, zaciągnąć się mających przez przedsiębiorstwa kolejowe linii pod 1-3 wymienionych.

Wszelkie akcje zakładowe utworzyć się mających Towarzystw akcyjnych wpłacone być mają w pełnej imiennej wartości.

Akcyom zakładowym nie przysługują procenta interkalarne przez czas trwania budowy.

Izba uchwała wniosek VIII. komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta :

IX.

Przyznanie powyższych gwarancyi względnie objęcie akcji przez kraj czyni się zależnem od warunku, że c. k. Rząd na rzecz wszystkich wymienionych kolei przyzna w myśl ustawy państwowej z dnia 31. grudnia 1894. r. Dz. u. p. Nr. 2. z r. 1895. takie ulgi, ułatwienia i korzyści, jakie Wydział krajowy uzna za potrzebne.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek IX. Komisji.

Sprawozdawca czyta :

X.

Kapitały budowy kolei wymienionych ustanowi Wydział krajowy w porozumieniu z koncesyonaryuszami z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez c. k. Ministerstwo kolejowe.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek X. Komisji.

Sprawozdawca czyta :

XI.

Warunki koncesyi ułożone być mają w porozumieniu i za współdziałaniem Wydziału krajowego, a koncesya bez przyzwolenia Wydziału krajowego nie może być na trzecią osobę przeniesiona.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XI. Komisji

Sprawozdawca czyta :

XII.

Upoważnia się Wydział krajowy do zawarcia z koncesyonaryuszami kolei wymienionych pod 1-3 kontraktów gwarancyjnych, a z koncesyonaryuszami kolei wymienionych pod 4-6 kontraktów spółkowych, w których oprócz poszczególnych postanowień zawartych w powyższych artykułach mają być zastrzeżone następujące postanowienia :

a) budowa wszystkich kolei wymienionych przysądzoną będzie w porozumieniu z Wydziałem krajowym na podstawie operatu sprawdzonego przez Wydział krajowy na zasadzie ograniczonego lub publicznego rozpisania zaproszenia do złożenia ofert;

b) co do objęcia ruchu na kolejach wymienionych pod 1-5 przeprowadzi Wydział krajowy w myśl postanowień §. 7.

i 12. powołanej ustawy krajowej rokowania z c. k. Zarządem kolei państwowych. Jeżeliby porozumienie w tym względzie między Wydziałem krajowym a c. k. Zarządem kolei państwowych nie przyszło do skutku, ustanowienie zarządu ruchu na tych kolejach zarządzane będzie w porozumieniu i za współudziałem Wydziału krajowego.

c) statuta mającego się założyć Towarzystwa akcyjnego dla każdej z kolei będą ułożone w porozumieniu z Wydziałem krajowym tak, ażeby zapewnić dla kraju należyty wpływ w Radzie zawiadowczej Towarzystwa.

d) rozdział dochodów Towarzystwa akcyjnego ustanowiony będzie w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XII. Komisji.

Sprawozdawca czyta:

XIII.

Wzywa się Wydział krajowy, aby w razie niedostarczenia kapitału pierwszeństwa dla kolei Podgórze - Myślenice - Lubień przez Bank krajowy przedstawił po należytem zbadaniu wniosek o udzielenie dla tej kolei gwarancyi krajowej rocznego dochodu w sumie potrzebnej do oprocentowania po najwyżej cztery od sta i umorzenia kapitału pierwszeństwa w tej wysokości, dlajakiej by c. k. Rząd przyznał zwłokę należytości za prowadzenie ruchu.

Sprawozdawca oświadcza, iż wniosek XIII. cofa jako zbytcczny.

Marszałek oznajmia, iż wniosek XIII. Komisji odpada, wobec tego, iż go nikt w Izbie nie podjął jako swego.

Sprawozdawca czyta:

XIV.

Wzywa się Wydział krajowy, aby przystąpił do badania przedłużenia kolei Przeworsk-Bachórz przez Dynów do Brzozowa i rozpoczął z c. k. rżędem i stronami interesowanemi odnośne rokowania.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XIV. Komisji.

Sprawozdawca czyta:

XV.

Wzywa się Wydział krajowy, aby na najbliższej sesji przedstawił wniosek na

powiększenie etatu biura kolejowego o jeden oddział kierownictwa budowy.

Izba uchwała wniosek XV. Komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

XVI.

Wzywa się Wydział krajowy, aby pobierał od każdej poszczególnej kolei lokalnej tylko te koszta bióra kolejowego, które wyłącznie w interesie odnośnej kolei poniesione zostały i aby wszystkie inne wydatki pokrywał z funduszu krajowego.

Izba uchwała wniosek XVI. Komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

XVII.

Wzywa się c. k. Rząd, aby w umowach o prowadzenie ruchu na kolejach lokalnych, przez kraj popartych, klucz na obliczenie przez wagony kolei lokalnych przebytych na tychże kolejach wozokilometrów był korzystniej ułożony, niż to miało miejsce co do kolei lokalnej Delatyn - Kołomyja - Stefanówka, i niż to jest zamierzone dla kolei lokalnych Trzebina Skawce, Chabówka - Zakopane i Piła - Jaworzno.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XVII. Komisji.

Sprawozdawca czyta:

XVIII.

Wzywa się c. k. Rząd, by przepisy o instradowaniu posyłek jak najkrótszą przewozową drogą z uwzględnieniem przez kraj popartych kolei lokalnych w jak najkrótszym czasie wprowadzić w życie.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XVIII. Komisji.

Sprawozdawca czyta:

XIX.

Wzywa się Wydział krajowy, aby wdrożył rokowania z c. k. Rżędem co do pokrycia deficytów eksploatacyjnych kolei Jaworzno-Piła i Delatyn-Kołomyja - Stefanówka, a to na zasadzie, że kraj, który odnośnemi uchwałami oznaczył ściśle granice finansowej pomocy dla tych kolei do dalszych świadczeń, a więc i do przejmowania deficytów tych kolei pociąganych być nie może.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XIX. Komisji.

Sprawozdawca czyta:

XX.

Wzywa się c. k. Rząd, aby w najbliższej przyszłości przystąpił do wybudowania kolei:

Lwów-Stojanów,

Dębica-Jasło i

Jasło-Żmigród-Konieczna.

Izba bez rozprawy uchwała wniosek XX. Komisji.

Sprawozdawca czyta:

XXI.

Petycję gminy Zagórze, liczba 160, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Powyższymi wnioskami załatwione zostają petycje kolei lokalnej Lwów-Kleparów-Janów l. 631, miasteczka Dynowa l. 734, Towarzystwa Tatrzańkiego l. 1.086, gminy Radomyśl l. 1.042 i reprezentacyi powiatów jasielskiego, pilznińskiego i ropczyckiego l. 1.194 i wniosek p. Średniawskiego.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek XXI. Komisji.

Marszałek odczytuje następującą rezolucję p. Oleśnickiego, zgłoszoną i popartą na poprzednim posiedzeniu:

Wzywa się c. k. Rząd, by zarządził jak najrychlejsze zbadanie wszystkich torów kolejowych w pobliżu rzek leżących w okolicach powodzią nawiedzanych i spowodował potrzebne w celu zapobieżenia zbieraniu się wody pomnożenia przepustów kolejowych, względnie powiększenie i rozszerzenie przepustów już istniejących.

Izba bez rozprawy uchwała powyższą rezolucję p. Oleśnickiego, którą p. sprawozdawca przyjął.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji szkolnej o stanie szkół średnich.

Sprawozdawca p. Kruczkiewicz uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski Komisji sprostawszy omyłki druku, a mianowicie we wniosku 2-gim po słowie „nauczę“ należy

dodać słowo „historyi“, a we wniosku 5. po „Śniatyn“ dodać „Tarnobrzeg“.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie c. k. Rady szk. kraj. o stanie szkół średnich galicyjskich w r. s. 1899/1900 przyjmuje się do wiadomości.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, aby naukę historyi kraju rodzinnego uznał za obowiązkową w gimnazyach.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, aby ustanowił posady lekarzy szkolnych przy szkołach średnich, na razie przynajmniej przy szkołach średnich lwowskich i krakowskich.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przystąpił w bieżącym roku do budowy tych gmachów szkolnych, na które odpowiednie kwoty w budżecie państwa są preliminowane, t. j. gimnazjum I. i V. we Lwowie, a nadto aby zarządził budowę gmachu dla gimnazjum w Brzeżanach i dla gimnazjum Franciszka Józefa w Tarnopolu.

5. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w miarę przybywania ukwalifikowanych sił nauczycielskich przystąpił do założenia nowych szkół średnich, uwzględniając przytem przede wszystkim potrzebę założenia większej liczby szkół realnych. W tym celu przekazuje się Radzie szkolnej do zbadania i uwzględnienia petycje gmin Nowy Targ, Mielec, Sokal, Czortków, Rzeszów, Żywiec, Rohatyn, Śniatyn i Tarnobrzeg, — i wniosek posła Skrzyńskiego o założenie szkoły realnej w Gorlicach.

Tem samem załatwione są petycje do L. s. 82 (1900) i 563, 569, 625, 1089 1220 i 106, 1230 (1901) i wniosek L. 751.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w celu uzyskania większej liczby kwalifikowanych nauczycieli do nauczania języka niemieckiego pomnożył liczbę stypendyów, ustanowionych do kształcenia takich nauczycieli w uniwersytetach pozakrajowych niemieckich, — a zarazem, aby pomnożył liczbę i odpowiednio podwyższył kwoty półrocznych stypendyów, wypłacanych za prace konkursowe członkom seminariów na fakultetach filozoficznych obu krajowych uniwersytetów ustanowionych.

7. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby uznał naukę religii za obowiązkowy przedmiot egzaminu dojrzałości w szkołach średnich.

8. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, aby dopilnowała wykonania zakazu uczęszczania młodzieży szkół średnich na te przedstawienia teatralne, które dla niej są niestosowne.

Przemawia p. Rotter.

Przemawia p. W. Dzieduszycki.

Przemawia p. Bobrzyński.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek p. Urbańskiego.

Marszałek oznajmia, iż do głosu zapisani są p. p.: Okuniewski, Stojałowski i Wójcik.

Przemawia zapisany do głosu p. Okuniewski.

Przemawia zapisany do głosu p. Stojałowski.

Przemawia zapisany do głosu p. Wójcik i zgłasza rezolucję 9-tą.

Przemawia p. sprzawca.

Marszałek udziela głosu dla sprostowania faktu p. Osuchowskiemu.

P. Osuchowski nieobecny.

Przemawia dla sprostowania faktu p. Bobrzyński.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała bez rozprawy wniosek 1, 2, 3, 4 Komisji głosując nad każdym z tych wniosków oddzielnie.

Sprawozdawca czyta wniosek 5. Komisji:

5. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w miarę przybywania ukwalifikowanych sił nauczycielskich przystąpił do założenia nowych szkół średnich, uwzględniając przytem przedewszystkiem potrzebę założenia większej liczby szkół realnych. W tym celu przekazuje się Radzie szkolnej do zbadania i uwzględnienia petycje gmin Nowy Targ, Mielec, Sokal, Czortków, Rzeszów, Żywiec, Rohatyn, Śniatyn i Tarnobrzeg, — i wniosek posła Skrzyńskiego o założenie szkoły realnej w Gorlicach.

Tem samem załatwione są petycje do Ls. 82 (1900) i 563, 569, 625, 1089 1220 i 106, 1230 (1901) i wniosek L. 751.

Przemawia p. Sękowski.

Przemawia p. Wachnianin.

Marszałek wzywa posłów, by przy dyskusji szczegółowej ograniczali swe przemówienie do odnośnego punktu a nie prowadzili debaty ogólnej.

Przemawia p. Zdzisław Tarnowski.

Przemawia p. Bednarski.

Po zamknięciu rozprawy p. sprawozdawca zrzeka się głosu.

Izba uchwała wniosek 5 Komisji.

Sprawozdawca czyta:

6. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w celu uzyskania większej liczby kwalifikowanych nauczycieli do nauczania języka niemieckiego pomnożył liczbę stypendyów, ustanowionych do kształcenia takich nauczycieli w uniwersytetach pozakrajowych niemieckich, — a zarazem, aby pomnożył liczbę i odpowiednio podwyższył kwoty półrocznych stypendyów, wypłacanych za prace konkursowe członkom seminaryjów na fakultetach filozoficznych obu krajowych uniwersytetów ustanowionych.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek 6 Komisji.

Sprawozdawca czyta:

7. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby uznał naukę religii za obowiązkowy przedmiot egzaminu dojrzałości w szkołach średnich.

Przemawia ks. Arcybiskup p. Bilczewski.

Przemawia p. Bobrzyński.

Przemawia p. Rotter.

Podczas przemówienia p. Rottera obejmuje przewodnictwo obrad ks. Biskup Czechowicz, zastępca Marszałka krajowego.

Przy końcu przemówienia p. Rottera obejmuje Marszałek napowrót przewodnictwo obrad.

Przemawia ks. Biskup Czechowicz.

Przemawia p. Zoll.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy nad wnioskiem 7 Komisji na wniosek p. St. Niezabitowskiego.

Marszałek oznajmia, iż do głosu zapisani są pp. Kramarczyk, Rotter, Kozłowski.

Przemawia zapisany do głosu p. Kramarczyk.

Marszałek oznajmia, iż pp. Rotter i Kozłowski zrzekli się głosu.

P. Sprawozdawca zrzeka się głosu.

Izba uchwała wniosek 7 Komisji.

Sprawozdawca czyta :

8. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, aby dopilnowała wykonania zakazu uczęszczania młodzieży szkół średnich na te przedstawienia teatralne, które dla niej są niestosowne.

Izba bez rozprawy uchwała wniosek 8 Komisji.

Marszałek odczytuje następującą rezolucję p. Wójcika.

9. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową aby od początku roku szkolnego 1901/2 mundurki szkolne zostały zniesione.

Izba popiera rezolucję 9 p. Wójcika.

Przemawia p. Jordan.

Przemawia p. Wójcik.

Przemawia dla faktycznego sprostowania p. Bobrzyński.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba odrzuca rezolucję 9 p. Wójcika, którą Marszałek odczytuje.

Marszałek oznajmia, iż odracza posiedzenie do godziny 8 m. 45 wieczorem.

Przerwa posiedzenia godzina 7 minut 45 wieczorem.

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 4 lipca 1901 roku.

Początek o godzinie 9 minut 15 wieczorem.

Marszałek konstatuje dostateczną liczbę posłów i otwiera napowrót przerwane posiedzenie.

Następuje :

7. Sprawozdanie Komisji dla włości rentowych z przedłożenia Wydziału krajowego w tym przedmiocie.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski Komisji, sprostowawszy poprzednio omyłki druku, a mianowicie :

na str. 1 wiersz trzeci z góry zamiast słowa „owe“ ma być „owo“, wiersz 13 z góry po słowie „się“ należy dodać „do“, na str. 4 wierszu pierwszym zamiast „owe“ ma być „owo“, we wierszu ósmym zamiast „krajowej“ ma być „krajowej“, wierszu dziewiątym zamiast słowa „ub“ ma być „lub“, wierszu dziesiątym zamiast „przed-

miotem“ ma być „przedmiotem“, na początku wiersza trzynastego dodać należy „i“ wreszcie we wnioskach Komisji punkt 4 wniosku IV ma być opatrzony cyfrą „3“ wskutek czego dalsze punkty tego IV wniosku będą miały o jedną cyfrę mniejszą.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o tworzeniu włości rentowych.

II. Sejm uchwała załączone projekty do ustaw I. II.

III. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ustanawia dla emisji krajowych listów rentowych Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl uchwalonej ustawy: „o tworzeniu włości rentowych“, kwotę 5,000.000 koron nominalnej wartości, jako maksymalną granicę teje emisji.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd :

1. By w drodze konstytucyjnego traktowania wyjednał przyjęcie przez Skarb Państwa wobec posiadaczy listów rentowych Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem poręki subydiarnej za oprocentowanie tychże listów.

2. By w takiejże drodze przyznał: 1. obowiązany do spłaty rent umarzających pożyczki rentowe Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem możność spłacania rent przypadłych za pośrednictwem c. k. Urzędów podatkowych, wraz z podatkami państwowemi; 2. Krajowej Komisji rentowej możność egzekucyjnego ściągania tychże rent zaległych w drodze egzekucyi politycznej.

3. By w teje drodze wyjednał uwolnienie listów rentowych Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem od podatku rentowego.

4. By w teje drodze wyjednał dla krajowej Komisji rentowej jako Władzy z ramienia kraju tworzącej włości rentowe, uwolnienie od opłaty należytości stemplo- wych i opłat od podań i pism wnoszonych do wszelkich Władz i Sądów w sprawach tworzenia tychże włości, tudzież przyznania jej prawa bezpłatnego otrzymywania wyciągów hipotecznych i katastralnych

i bezpłatnego korzystania z map katastralnych.

5. By w tejże drodze wyjednał zmianę ustawy hipotecznej z dnia 25. lipca 1871 r. Dziennik ust. państw. Nr. 95 w tym kierunku, iżby krajowej Komisji rentowej przyznane zostało: a) prawo przeprowadzania i żądania wykonania wpisów hipotecznych przewidzianych w §. 7. ustawy II. wprost na wniosek krajowej Komisji rentowej, b) prawo wnoszenia do ksiąg hipotecznych w chwili rozpoczęcia postępowania jej mającego na celu tworzenie włości rentowej, ostrzeżenia hipotecznego o rozpoczęciu tego postępowania z tym skutkiem, iż zastrzeżonem być może pierwszeństwo hipoteczne dla zaciągnąć się mającej pożyczki rentowej na okres czasu sześciomiesięczny.

6. By w tejże drodze wyjednał uwolnienie kontraktów rentowych, przychodzących do skutku za pośrednictwem krajowej Komisji rentowej od należytości stemplowej i przenośnej.

7. By spowodował jak najrychlejsze powiększenie ilości c. k. geometrów ewidencyjnych w kraju, w szczególności ustanowienie osobnego geometry w każdym powiecie sądowym.

I.

USTAWA

z dnia . . . . . o utworzeniu włości rentowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

I. Cel ustawy.

§. 1.

Celem zachowania i utrzymania istniejących, żywothnych, posiadłości (gospodarstw) rolniczych średnich rozmiarów i przyjęcia z pomocą tworzeniu takichże posiadłości w warunkach gospodarzo zdrowych, zapewniających ich dalsze istnienie i rozwój, udzielać będzie kraj właścicielom takich gospodarstw istniejących lub nabywcom takich gospodarstw nowo powstających pożyczek spłacanych rentą umarzającą, za-

bezpieczoną na takich gospodarstwach pod warunkami określonymi w niniejszej ustawie.

II. Pojęcie włości rentowej i pożyczki rentowej.

§. 2.

Posiadłość rolnicza (gospodarstwo) średnich rozmiarów to jest:

1. stanowiąca wyłączną własność jednej osoby lub współwłasność małżonków,

2. obejmująca zabudowania mieszkalne i gospodarcze, lub taka, na której zabudowania potrzebne mają być wzniesione,

3. obejmująca grunta od 3 ha. do 120 ha., a wykazująca z nich rocznego czystego dochodu katastralnego nie mniej, jak 50, a nie więcej, jak 1.200 K wraz z wszelkimi jej przynależnościami uważana za całość gospodarczą, może uzyskać od kraju pożyczkę spłacalną roczną rentą, która wynosić będzie 4.50 względnie 5.00 rocznie od kwoty udzielonej tytułem pożyczki.

Takie gospodarstwo, obciążone pożyczką spłacalną w rencie, na niem hipotecznie zabezpieczoną przed wszystkimi innymi długami hipotecznymi, w księgach hipotecznych jako niepodzielne gospodarstwo w myśl ustawy z d. . . . . Dz. u. i rozp. kr. Nr. . . . zapisane, stanowi włość rentową w rozumieniu niniejszej ustawy.

III. Cele pożyczki rentowej.

§. 3.

Pożyczka rentowa może być przyznana:

1. właścicielowi już istniejącego gospodarstwa rolniczego mającego cechy określone w §. 2. niniejszej ustawy:

a) na spłatę ciężących na gospodarstwie długów;

b) na budowę domu lub zabudowań gospodarskich;

c) na spłatę współdziedziców;

2. nabywcy średniego gospodarstwa rolniczego nowo powstającego:

a) na spłatę części ceny kupna gospodarstwa;

b) na budowę domu i zabudowań gospodarskich, tudzież pierwsze urządzenie gospodarstwa;

c) na spłatę ceny kupna gruntów, które łącznie z posiadanem już gospodarstwem,

utworzą gospodarstwo średnich rozmiarów określone w §. 2. niniejszej ustawy.

W wypadkach 1 i 2 c) może gospodarstwo składać się z parcel nie graniczących bezpośrednio z sobą; w wypadku: 2. a) i b) winno gospodarstwo obejmować powierzchnie w obrębie poszczególnych rodzajów kultur ile możliwości skomasowane.

IV. Warunki udzielania pożyczki rentowej.

1. Wolność od ciężarów hipotecznych.

§. 4.

Gospodarstwo wyżej określone (§. 2.) winno być w chwili wypłacenia pożyczki rentowej wolne od wszelkich długów hipotecznych tak, iżby pożyczka rentowa i obowiązek opłacania ustanowionej na jej spłatę renty miały pierwszeństwo hipoteczne bezwzględne przed wszelkimi innymi długami na karcie ciężarów wykazu hipotecznego, obejmującego gospodarstwo, względnie wykazów hipotecznych, obejmujących części składowe gospodarstwa.

2. Niepodzielność gospodarstwa.

§. 5.

Gospodarstwo winno być w chwili wypłacenia pożyczki rentowej wpisane w księgach gruntowych jako na czas trwania zobowiązania do opłacania renty niepodzielne w rozumieniu ustawy z dnia . . . . . Dz u. i rozp. kr. Nr. . . . .

3. Osobiste cechy pożyczającego.

§. 6.

Pożyczka rentowa może być przyznana własno-wolnemu właścicielowi gospodarstwa, mającego cechy w §. 2. określone, z zawodu rolnikowi, który sądownie za marnotrawcę lub niezdatnego do prowadzenia swych interesów nie był uznany a zasobami, jakie ma, i dotychczasowym postępowaniem daje rękojmię, że pomocy kraju w formie pożyczki rentowej nie zmarnuje.

V. Obowiązki pożyczającego i terminu spłaty.

§. 7.

Właściciel włości rentowej jest obowiązany ubezpieczać od ognia budynki mieszkalne i gospodarskie na włości ren-

towej istniejące lub powstać mające tudzież ziemiopłody w jednej z krajowych instytucji asekuracyjnych, które wskaże krajowa Komisja rentowa (§. 21.).

§. 8.

Właściciel włości rentowej płacić będzie od czasu zaciągnięcia pożyczki rentowej, rentę potrzebną dla jej umorzenia i oprocentowania do Kasy krajowej lub kasy, jaką wskaże krajowa Komisja rentowa, w ratach kwartalnych z dołu płatnych.

Renta wynosić będzie stosownie do tego, jakie listy rentowe wydano dla udzielenia pożyczki:

1. 450% sumy przedstawiającej wartość imienną listów rentowych, jeśli wydano 4 procentowe listy rentowe;

2. 500% sumy przedstawiającej wartość imienną listów rentowych, jeśli wydano listy rentowe 4½ procentowe.

W pierwszym wypadku płacić będzie właściciel włości rentowej (obowiązany do renty) rentę powyższą przez lat 56 w drugim przez lat 52.

VI. Wolny rok.

§. 9.

Jeżeli pożyczka rentowa udzielona została na umożliwienie utworzenia gospodarstwa rolniczego o średnich rozmiarach przez zakupno gospodarstwa lub dokupno odpowiednich gruntów (§. 3. ustęp 2), może opłata renty być na prośbę właściciela-nabywcy odroczoneą przez pierwszy rok po zaciągnięciu pożyczki rentowej. W takim razie podwyższa się kwotę przyznanej pożyczki rentowej o jednoroczne odsetki listów rentowych a obliczoneą od tak podwyższonej sumy pożyczkowej rentę płacić będzie właściciel gospodarstwa przez lat 56 względnie przez lat 52, stosownie do postanowień §. 8. niniejszej ustawy, poczynając ją płacić w rok dopiero od zaciągnięcia pożyczki.

VII. Możliwość wypowiedzenia renty przez dłużnika i wcześniejszej spłaty reszty pożyczki lub pewnej jej części.

§. 10.

Właściciel włości rentowej może celem całkowitej spłaty wypowiedzieć pożyczkę

rentową dopiero po upływie 10 lat od jej zaciągnięcia. Krajowa Komisya rentowa ma to wypowiedzenie przyjąć i zarządzić spłatę nieumorzonej jeszcze części pożyczki.

Celem częściowej spłaty wolno właścicielowi włości rentowej wypowiedzieć część pożyczki, tak przed upływem lat 10 od jej zaciągnięcia, jak i później, i przez taką spłatę ponad plan umorzenia skrócić ilość rat a zatem i okres umorzenia. Jednakże w ciągu pierwszych dziesięciu lat po zaciągnięciu pożyczki, wypowiedzenia te razem wzięte nie mogą przenosić jednej czwartej części zaciągniętej pożyczki.

Jeżeli spłata nad plan wynosi przynajmniej $\frac{1}{4}$ część zaciągniętej pożyczki, natenczas może właściciel włości rentowej zażądać rozłożenia reszty długu na nowy plan umorzenia. W takim razie zmniejszone raty umarzające będą tak oznaczone, aby spłata nastąpiła w okresie przyjętym w kontrakcie rentowym (§. 18.).

VIII. Przymusowy zwrot pożyczki przed terminem umorzenia.

§. 11.

Krajowa Komisya rentowa nie ma w regule prawa wypowiedzenia pożyczki rentowej przed jej umorzeniem. Komisya ta może jednak zażądać natychmiast zwrotu pożyczki, względnie nie umorzonej jej reszty, jeżeli właściciel włości rentowej:

1. gospodarstwo tak zaniedbuje, że opłata renty jest narażona na niebezpieczeństwo;

2. nie czyni zadość obowiązkom przyjętym utrzymywania budynków i ubezpieczania ich tudzież ziemiopłodów od ognia;

3. popadnie w konkurs;

4. zaciąga lekkomyślnie uciążliwe długi;

5. jeżeli z powodu zaległej renty wdrożono egzekucję a zwłoka udzieloną nie została (§. 20. i 24.);

6. jeżeli włość rentowa przejdzie w ręce osoby nieodpowiadającej warunkom §. 6.

IX. Zniesienie włości rentowej i wydzielenie z niej części.

§. 12.

Jeżeli ze względów dobra publicznego okaże się potrzebnem, aby jakaś posiadłość

przestała być włością rentową lub aby z posiadłości będącej włością rentową wydzielone zostały pewne części, natenczas krajowa Komisya rentowa może zezwolić na spłacenie pożyczki rentowej w całości lub części nawet przed upływem lat 10 od zaciągnięcia pożyczki rentowej.

O ile takie wydzielenie pewnych części z włości rentowej nie nadweryża bezpieczeństwa (§. 14.) pożyczki rentowej, może Krajowa Komisya rentowa zezwolić na nie, nie żądając spłaty odpowiedniej części pożyczki udzielonej.

X. Zgaśnięcie niepodzielności włości rentowej i charakteru włości rentowej.

§. 13.

Po spłaceniu całej pożyczki rentowej, bądź to w terminie jej umorzenia, bądź wcześniej następuje wykreślenie cechy gospodarstwa niepodzielnego w księdze gruntowej. Z tem wykreśleniem gaśnie w myśl §. 5. niniejszej ustawy i §. 4. ustawy z dnia ..... Dz. u. i rozp. kr. Nr... niepodzielność włości rentowej jako gospodarstwa rolniczego średnich rozmiarów i gospodarstwo to traci charakter włości rentowej.

XI. Granice bezpieczeństwa pożyczki rentowej i renty.

§. 14.

Krajowa Komisya rentowa przyznaje pożyczki rentowe na skutek podań wniesionych przez właścicieli gospodarstw rolniczych lub przez nabywców gospodarstw takich nowo powstających (§. 3 ustęp 1 lub 2).

Komisya winna podanie o pożyczkę rentową odrzucić:

1) o ile pożyczce rentowej i rencie na jej spłatę i oprocentowanie ustanowionej nie mogłoby przysługiwać pierwszeństwo przed innymi prywatno-prawnymi obciążeniami gospodarstwa,

2) o ile dla pożyczki rentowej i renty nie ma odpowiedniej pewności, czyli bezpieczeństwa.

Pewność może Władza uważać za istniejącą, gdy pożyczka rentowa mieści się w trzydziestokrotnym iloczynie czystego dochodu katastralnego, oznaczonego przy

ostatniej rewizji katastru podatku gruntowego, z dodatkiem najwyżej połowy kwoty, na jaką budynki są ubezpieczone albo gdy też pożyczka mieści się w trzech czwartych częściach wartości całego gospodarstwa oznaczonej przez osobne oszacowanie.

XII. Oszacowanie włości.

§. 15.

Oszacowanie przeprowadza Komisya przyznająca pożyczkę a może w niem uwzględnić wyższą wartość, spodziewaną, o ile chodzi o nowo powstające gospodarstwa, ze wzniesienia potrzebnych budynków mieszkalnych i gospodarczych, tudzież o ile chodzi o gospodarstwa powstające z nabycia gruntów, które dotąd stanowiły części większych majątków, z faktu zmiany ich na gospodarstwo rolnicze mniejsze. Przyznanie wyższej pożyczki na podstawie tej spodziewanej podwyżki wartości, o ile chodzi o budynki, winna Komisya odroczyć aż do chwili ukończenia budynków i ubezpieczenia ich; uwzględnienie podwyżki wartości wynikającej ze zmiany charakteru gospodarki może Komisya odroczyć aż do chwili osiągnięcia pierwszych rezultatów gospodarczych.

§. 16.

Przy wymiarze wysokości pożyczki rentowej w sposób oznaczony w §. 14. na $\frac{3}{4}$ wartości szacunkowej gospodarstwa względnie na trzydziestokrotny dochód katastralny powiększony o połowę ubezpieczonej wartości budynków, płacić będzie właściciel włości rentowej tytułem renty umarzającej przy emisji 4 procentowych listów rentowych 4.59 procent od sumy pożyczkowej przez lat 56, a przy emisji $4\frac{1}{2}$ procentowych listów rentowych 5.00 procent od tejże sumy przez lat 52.

Komisya winna przy oszacowaniu i ustanowieniu renty umarzającej mieć na uwadze obok wyniku obliczenia wskazanego w §. 14 także okoliczność, czy wypadająca z tego rachunku renta znajdzie w przychodzie gospodarstwa obok ciężących na tym przychodzie ciężarów z prawa publicznego i obok kosztów utrzymania gospodarstwa i gospodarza z jego rodziną dosta-

teczne pokrycie i w miarę tego zastosować wymiar pożyczki.

§. 17.

Komisya przeprowadza oszacowanie gospodarstw zgłaszających się o pożyczki przez swe organa lub orzeka na podstawie wyrobionego w innej drodze przekonania o wartości szacunkowej gospodarstwa.

W wypadkach wyjątkowych, może Komisya powołać do przeprowadzenia oszacowania z miejscowych czynników odpowiednie osobistości.

XIII. Kontrakt rentowy.

§. 18.

Jeśli pożyczka przyznana zostanie, przygotowuje Komisya kontrakt o utworzeniu włości rentowej między zaciągającym pożyczkę rentową a Komisją, gdzie włością rentową staje się gospodarstwo istniejące, w tych zaś wypadkach, gdzie chodzi o utworzenie nowego gospodarstwa, między nabywcą gospodarstwa, tym, który grunta tworzyć mające to gospodarstwo pozbywa i Komisją. Skoro kontrakt uzyska zatwierdzenie Wydziału krajowego wnosi Komisya podanie do c. k. Sądu prowadzącego księgi gruntowe o hipoteczne wpisanie kontraktu, uwidocznienie w księgach hipotecznych niepodzielności gospodarstwa stanowiącego włość rentową i wpisanie — jeśli chodzi o nowopowstające gospodarstwo — prawa własności dla nabywcy włości.

Po tych wpisach następuje wypłata przez kasę krajową pożyczki rentowej w listach rentowych do rąk właściciela włości lub tej osoby, którą do podjęcia uprawnił.

§. 19.

Kontrakt o utworzeniu włości rentowej zawarty w wypadkach w których chodzi o utworzenie nowego gospodarstwa, winien zawierać postanowienia o sposobie pokrycia z ceny kupna tej sumy, która w pożyczce rentowej nie znajduje pokrycia.

XIV. Kroki przymusowe przeciw dłużnikowi rentowemu.

§. 20.

Skoro właściciel włości rentowej nie spłaca renty mimo wezwania (§. 11.) winna Komisya wdrożyć i przeprowadzić kroki egzekucyjne.

XV. Władze.

§. 21.

Władzami powołanemi do tworzenia włości rentowych są:

1. Krajowa Komisya rentowa;
2. Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

§. 22.

1. Krajowa Komisya rentowa.

a) Skład.

Krajowa Komisya rentowa składa się: z Marszałka krajowego lub Członka Wydziału krajowego, któremu Marszałek zastępstwo poruczy, jako przewodniczących, tudzież:

2 członków wybranych przez Sejm krajowy,

2 członków delegowanych przez Wydział krajowy,

2 członków mianowanych przez c. k. Namiestnika, z których jeden ma być urzędnikiem z charakterem sędziowskim.

Członkowie Komisji będą mieć zastępców w ten sam sposób powołanych.

Czas trwania funkcyi członków krajowej Komisji rentowej i ich zastępców ustanawia się na lat 6 odpowiednio do kadencyi Sejmu krajowego.

Krajowa Komisya rentowa urzęduje kolegialnie i rozstrzyga większością głosów.

Przewodniczący ma prawo wstrzymać wykonanie uchwały Komisji a w takim razie rozstrzyga Wydział krajowy sprawę przez swą uchwałę bez dalszego odwołania.

Wydział krajowy uchwała regulamin obrad i urzędowania kr. Komisji rentowej na podstawie jej wniosków.

§. 23.

Wydział krajowy oznacza wysokość dyet i kosztów podróży członków krajowej Komisji rentowej i w porozumieniu z tą Komisją postanawia o liczbie funkcyjnaruszów biura krajowej Komisji rentowej i o wysokości ich płac.

Koszta wynikające z urzędowania kraj. Komisji rentowej i koszta utrzymania jej biura i jego urzędowania ponosi fundusz krajowy Król. Galicyi i Lodomeryi, z Wielk. Ks. Krakowskiem.

§. 24.

b) Zakres działania kraj. Komisji rentowej.

Krajowa Komisya rentowa jest powołaną do udzielania pożyczek rentowych, i jako taka w myśl postanowień §§. 1—20. niniejszej ustawy winna przedsięwziąć wszelkie czynności, które do tego celu prowadzą. W szczególności winna Komisya:

1. Badać i orzekać, czy gospodarstwa, których właściciele lub nabywcy chcą z nich utworzyć włości rentowe, mają przepisane w niniejszej ustawie cechy gospodarcze i przedstawiają żywotne jednostki gospodarcze;

2. badać, czy gospodarstwa te mogą być uznane za niepodzielnie w myśl ustawy z dnia . . . . Dz. u. i rozp. kr. Nr. . . i wydawać odpowiednie orzeczenia.

3. badać, czy zgłaszający się o pożyczkę gospodarze odpowiadają warunkom w niniejszej ustawie określonym;

4. przeprowadzać badanie bezpieczeństwa pożyczki rentowej i wymierzać rentę umarzającą;

5. oznaczać instytucje asekuracyjne, w których właściciele włości rentowych mają ubezpieczać swe budynki i ziemio-płody;

6. wygotowywać kontrakty rentowe i zarządzać wypłatę pożyczek rentowych;

7. czuwać nad regularną spłatą renty umarzającej, udzielać zwłoki w spłacie renty w razie uzasadnionej potrzeby, oznaczać procenta zwłoki i przedsięwziąć kroki mające na celu zabezpieczenie pożyczek rentowych od strat, tudzież w razie potrzeby zastępować interesa emisji krajowych listów rentowych;

8. zezwalać na wydzielenie pewnych części z włości rentowej lub na odjęcie gospodarstwu cechy włości rentowej i zniesienie jego niepodzielności w myśl ustawy z dnia . . . . . Dz. u. i rozp. kr. Nr. . .

9. dozwalać lub odmawiać spłaty renty umarzającej przed terminem umorzenia;

10. zezwalać na rok wolny;

11. przy wygotowaniu kontraktu rentowego dla nowo powstających gospodarstw, badać warunki kupna zamierzonego i w ra-

zie, gdyby one nie odpowiadały żywotności gospodarzej przyszłej włości, odmówić udzielenia pożyczki;

12. pośredniczyć w miarę możliwości przy oczyszczaniu z długów hipoteki gospodarstw, mających stać się włościami rentowymi.

§. 25.

Krajowa Komisya rentowa może we wszystkich wypadkach, w których uzna to za wskazane, zażądać od zgłaszających się o pożyczkę rentową, złożenia odpowiedniej kwoty na pokrycie kosztów badania sprawy na wypadek, gdyby włość rentowa nie mogła przyjść do skutku.

§. 26.

Krajowa Komisya rentowa winna czuwać nad utworzonymi włościami rentowymi, nad podniesieniem w nich gospodarstwa i dobrobytu.

W wykonaniu tego obowiązku przedkłada krajowa Komisya rentowa Wydziałowi krajowemu wnioski co do udzielania poszczególnym właścicielom włości rentowych odpowiednich zasiłków z funduszków przeznaczonych przez Sejm krajowy na cele podniesienia kultury rolniczej i melioracye.

§. 27.

2. Wydział krajowy.

Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim, jako władza wydająca krajowe listy rentowe, w których wypłacane będą pożyczki rentowe, umarżane opłatą renty:

1. zatwierdza lub odrzuca wygotowane przez krajową Komisję rentową kontrakty rentowe;

2. oznacza stopę procentową listów rentowych w granicach tej ustawy (§. 8.);

3. określa formę krajowych listów rentowych i ich typy za zatwierdzeniem ich przez c. k. Rząd;

4. przeprowadza co pół roku losowanie listów rentowych.

§. 28.

Rokrocznie przedkłada Wydział krajowy Sejmowi krajowemu sprawozdanie o działalności krajowej Komisji rentowej i uzasadnione wnioski co do potrzebnych dla dalszej jej działalności kredytów.

XV. Emisya listów rentowych.

§. 29.

Wydział krajowy wydawać będzie opiewające na okaziciela półrocznie z dołu oprocentowane po 4 od sta lub po 4¹/₂ od sta papiery kredytowe, które noszą nazwę: Listy rentowe Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim. Posiadacz tych listów rentowych nie ma prawa ich wypowiedzieć. Listy te będą co pół roku losowane w miarę umorzenia pożyczek w listach tych wydawanych.

Emisya listów rentowych nie może przenosić kwoty, jaką Sejm krajowy oznaczy osobną uchwałą, jako stanowiącą granicę emisji listów rentowych.

Plan umorzenia listów rentowych, wysokość tych listów i ich tekst ustanawiać będzie Wydział krajowy z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez c. k. Ministerstwo Skarbu i Rolnictwa.

§. 30.

Wydział krajowy wydawać będzie listy rentowe tylko w miarę i do wysokości nabytego prawa do pobierania renty umarżającej te listy.

§. 31.

Łączna suma wydanych przez Wydział krajowy listów rentowych nie może nigdy przewyższać sumy nabytych przez kraj praw poboru rent umarżających, czyli sumy udzielonych a nie umorzonych pożyczek rentowych.

§. 32.

Wydział krajowy będzie wydawać listy rentowe tylko w terminach stałych: 1. stycznia, 1. kwietnia, 1. lipca i 1. października każdego roku.

§. 33.

Dla wydawanych przez Wydział krajowy listów rentowych utworzone będą trzy fundusze:

a) fundusz oprocentowania listów rentowych,

b) fundusz umorzenia listów rentowych,

c) fundusz rezerwowy listów rentowych.

§. 34.

Przeznaczeniem funduszu oprocentowania listów rentowych jest oprocentowanie tychże listów. Do funduszu tego wpływają z pobieranych rent umarżających te

kwoty, które są oprocentowaniem kapitału pożyczonego w pożyczce rentowej.

Gotówka ztąd uzyskana winna być lokowana w papierach pupilarne bezpieczeństwo posiadających, o ile nie jest potrzebną na wypłatę kuponów od listów rentowych.

§. 35.

Fundusz rezerwowy listów rentowych służy na pokrycie strat w funduszu oprocentowania listów rentowych. Do fundusza rezerwowego wpływają:

a) przedawnione listy rentowe i kupony,

b) odsetki od chwilowo lokowanej gotówki wszystkich funduszy wymienionych w §. 33. niniejszej ustawy.

§. 36.

Fundusz umorzenia listów rentowych służy do umarzania tychże listów a wpływają doń pobierane na umorzenie części rent umarzających (różnica między stopą oprocentowania listów rentowych o procentem wyrażonym w rencie umarzającej) i gotówkowe spłaty wcześniejsze rent umarzających.

Listy rentowe umarzać się będą przez wylosowanie i wykupno.

Wydział krajowy orzeka o sposobie lokowania funduszu umorzenia listów rentowych.

§. 37.

Losowanie listów rentowych odbywać się winno publicznie z reguły co pół roku.

Suma listów, które mają uleść losowaniu, musi odpowiadać kwocie, która 8 dni przed terminem losowania wykazywał stan funduszu umorzenia, o ile tenże fundusz gotówki swej nie użył na zakupno własnych listów rentowych. Kwoty niższe niż najniższa suma, na którą list rentowy opiewać może, pozostają do dalszego losowania.

Pierwsze losowanie odbędzie się w 2 lata po wydaniu pierwszych listów rentowych.

§. 38.

Wypłata wylosowanego listu rentowego nastąpi w 6 miesięcy po terminie losowania za zwrotem listu rentowego z arkuszem kuponowym i talonem, przy-

czem wyrównane będą zalegające a nie zadawnione odsetki a potrącone jeszcze nie zapadłe a nie zwrócone kupony.

Oprocentowanie listów wylosowanych ustaje z dniem wykonania.

§. 39.

Posiadacz listu rentowego jest uprawniony do podjęcia kuponu w dniu jego zapadłości bez żadnych potrąceń, i do podjęcia pełnej imiennej wartości wylosowanego listu rentowego w terminie określonym w §. 38.

XVI. Gwarancya kraju za listy rentowe.

§. 40.

Za wypełnienie zobowiązań płynących z wydania listów rentowych ręczy posiadaczom tych listów, o ileby na to nie wystarczyły fundusze w §. 33. wymienione, kraj. Królestwo Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

XVII. Zatwierdzenie preliminarzy i zamknięć funduszu emisji.

§. 41.

Wydział krajowy przedkłada Sejmowi krajowemu preliminarze i zamknięcia rachunkowe funduszu emisji listów rentowych do uchwalenia względnie zatwierdzenia.

§. 42.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim Ministrom: spraw wewnętrznych, sprawiedliwości, skarbu i rolnictwa.

II.

USTAWA

z dnia . . . . . o czasowej niepodzielności posiadłości rolniczych, (gospodarstw) średnich rozmiarów, korzystających z kredytu rentowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Gospodarstwa średnich rozmiarów obciążone kredytem rentowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem podlegają osobnym, w niniejszej ustawie zawartym, przepisom co

do możności dzielenia takich posiadłości (gospodarstw).

§. 2.

Gospodarstwami rolniczemi średnich rozmiarów w rozumieniu ustawy niniejszej są gospodarstwa rolnicze bądź istniejące, bądź przy pomocy kredytu rentowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nowo powstające, które odpowiadają warunkom wymienionym w ustawie o tworzeniu włości rentowych z dnia . . . . . a to w §. 2. pod 1, 2, 3, w §. 3. ustępie ostatnim i §. 4., którym krajowa Komisya rentowa ustanowiona tąż ustawą przyznała kredyt rentowy w myśl tej ustawy.

W skład takiego gospodarstwa średnich rozmiarów wchodzi wszelkie nieruchomości położone w jego obrębie niemniej przywiązane doń służebności. O tem, co ma być uważanem za przynależność, takich gospodarstw stanowi ustawa cywilna, przede wszystkim zaś przynależnością taką jest inwentarz gospodarczy, żywy i martwy, potrzebny do prowadzenia gospodarki.

§. 3.

Uznanie gospodarstwa rolnego za gospodarstwo średnich rozmiarów w rozumieniu niniejszej ustawy jest rzeczą krajowej Komisji rentowej, jako władzy udzielającej kredytu rentowego w myśl ustawy z dnia . . . . . Dz. ust. i rozp. kr. Nr. . . .

§. 4.

Gospodarstwa, o których mowa w §. 1. 2. niniejszej ustawy są, jak długo trwają, ciężące na nich zobowiązania rentowe, czasowo niepodzielne, a wszelkie akta prawne przeciwko temu działane, są prawnie nieważne.

Podział takich gospodarstw na części w stosunku do całości idealnie oznaczone, n. p. na połowę, cztery części i t. d. bez naruszenia całości, jest dopuszczalny.

Jeżeli skutkiem takiego podziału wytworzy się stosunek współwłasności między innemi osobami, niż małżonkowie, obowiązani będą współwłaściciele donieść Komisji krajowej rentowej lub jej umocowanemu na miejscu, komu poruszyli zarząd gospodarstwa, będącego przedmiotem współwłasności, i opłatę renty na nim ciężącej

Jeżeli tego nie uczynili mimo wezwania wystosowanego do nich z oznaczeniem stanowczego terminu prekluzyjnego, będzie rzeczą Komisji zastanowić się nad tem, czyli ze względu na bezpieczeństwo renty nie należy zażądać natychmiast zwrotu nieumorzonej reszty pożyczki stosownie do przepisu §. 11. ust. 6. ustawy z dnia . . . . . Dz. u. i rozp. kraj. Nr. . . . .

§. 5.

Wydzielenie części z niepodzielnego gospodarstwa (§. 4.) może nastąpić, pominiawszy wypadki wywłaszczenia, lub wypadki kommasacyj podług ustawy z dnia 9. grudnia 1899 Nr. 18. Dz. u. kr. jedynie za przyzwoleniem krajowej Komisji rentowej. Komisya ta może zezwolić na takie wydzielenie, jeśli ono nie spowoduje utraty cechy gospodarstwa średnich rozmiarów określonej w §§. 1. i 2. niniejszej ustawy, i jeśli przez to bezpieczeństwo pożyczki rentowej nie będzie zachwiane.

Jeżeli uznanem będzie za potrzebne lub pożyteczne wydzielić część z niepodzielnego gospodarstwa w celu rozszerzenia, przełożenia lub budowy drogi publicznej, w celu przeprowadzenia regulacji wód, osuszenia bagna lub w innych celach dobra publicznego, natenczas przyzwolenie wyjątkowo może być udzielonem, także wtedy, gdyby wydzielenie spowodowało zmniejszenie rozmiarów gospodarstwa poniżej granic oznaczonych w §. 2. ustawy z dnia . . . . . byleby tylko przez to nie zostało zagrożone bezpieczeństwo kredytu rentowego.

Zniesienie całkowite niepodzielności z równoczesną utratą cechy gospodarstwa średnich rozmiarów (§§. 1. 2.) może nastąpić jedynie wskutek spłaty pożyczki rentowej w sposób wskazany w ustawie z dnia . . . . . (§§. 10. 11. i 13.).

§. 6.

Jeżeli wydzielenie części z niepodzielnego gospodarstwa (§. 4.) nastąpiło wskutek wywłaszczenia i spowodowało zmniejszenie rozmiarów gospodarstwa poniżej granic oznaczonych w §. 2. ustawy z dnia . . . . . będzie rzeczą krajowej Komisji rentowej orzec, czy i pod jakimi warunkami zmniejszone gospodarstwo może mimo to

zachować cechę gospodarstwa średnich rozmiarów w rozumieniu tej ustawy, czyli też nastąpiła utrata owej cechy.

Krajowa Komisja rentowa winna zezwolić na wymianę części składowych niepodzielnego gospodarstwa na inne grunta mające niemniejszą wartość, jeżeli wykazaniem będzie, przez orzeczenie przewidziane w §. 10. ustawy państwowej z dnia 6. lutego 1869 w Nr. 18 Dz. p. p. i w ustawie krajowej z 5. kwietnia 1870 Nr. 36. Dz. u. kr., że ta wymiana ma na celu lepszą arondację tego gospodarstwa.

W wypadku kommasacyi przeprowadzonej podług ustawy krajowej z dnia 9. grudnia 1899. Nr. 18. Dz. u. kr. wstępują grunta przydzielone gospodarstwu w myśl prawomocnie zatwierdzonego planu kommasacyjnego w miejsce poprzednich części składowych wciągniętych w kommasację.

§. 7.

Niepodzielność gospodarstw określonych w §§. 1. i 2. niniejszej ustawy winna być uwidocznią w księgach gruntowych z wyraźnym powołaniem się na niniejszą ustawę.

Uwidocznienie to uskuteczniają c. k. Sądy prowadzące dotyczące księgi gruntowe na podstawie podania krajowej Komisji rentowej wniesionego natychmiast po przyznaniu właścicielowi gospodarstwa pożyczki rentowej a przed zrealizowaniem tej pożyczki.

C. k. Sądy prowadzące księgi gruntowe winny podania takie krajowej Komisji rentowej jak najrychlej załatwiać, uskuteczniając w wykazie hipotecznym obejmującym nowopowstające gospodarstwo, względnie w wykazach hipotecznych obejmujących grunta tworzące już istniejące gospodarstwo, na czele tych wykazów nadpis: „Gospodarstwo niepodzielne w myśl ustawy z dnia . . . . Dz. u. i rozp. kr. Nr. . . .“, względnie: „Część składowa gospodarstwa niepodzielnego w myśl ustawy z dnia . . . . Dz. u. i rozp. kr. Nr. . . .“ W wykazie hipotecznym, który obejmuje zabudowania, należy uwidocznnić, jakie są jeszcze wykazy hipoteczne obejmujące inne części składowe tegoż gospodarstwa.

Z chwilą prawomocności wpisu, stwierdzającego w księgach gruntowych niepodzielność gospodarstwa. jest gospodarstwo niepodzielnem w rozumieniu §. 4. niniejszej ustawy.

§. 8.

Przy każdym c. k. Sądzie prowadzącym księgi gruntowe należy utrzymywać rejestr gospodarstw niepodzielnych obejmujący także odsyłacze wskazujące wykazy hipoteczne, które dotyczą części składowych niepodzielnych gospodarstw.

§. 9.

Właściciel gospodarstwa niepodzielnego może takich gospodarstw mieć więcej, każde jednak winno stanowić odrębną samoistną całość.

Łączenie więc dwu lub więcej gospodarstw średniej wielkości określonych w §. 2 niniejszej ustawy w jedno większe gospodarstwo jest niedozwolonym, chociażby łączny dochód katastralny z połączenia powstałego gospodarstwa i jego łączna powierzchnia nie przenosiły granic określonych w pojęciu średniej posiadłości rolniczej.

§. 10.

Właściciel gospodarstwa określonego w §. 2. niniejszej ustawy może je powiększyć przez wcielenie za pozwoleniem krajowej Komisji rentowej gruntów dokupionych, w inny sposób nabytych lub oddziczonych.

Komisja może takiego zezwolenia na powiększenie gospodarstwa udzielić, jeśli:

1. grunta, które mają być wcielone są w chwili wcielenia wolne od długów hipotecznych,
2. gospodarstwo przez to nie traci cech rolniczej posiadłości średnich rozmiarów,
3. powiększenie takie odpowiada gospodarczym i społecznym wymogom.

§. 11.

Wcielone do gospodarstwa, określonego w §. 2 niniejszej ustawy, grunta i nieruchomości będą dopisane na podstawie zezwolenia krajowej Komisji rentowej do wykazu hipotecznego obejmującego to gospodarstwo, względnie do jednego z wykazów hipotecznych obejmujących części gospodarstwa.

§. 12.

Prawa zastawu na gospodarstwie określonym w §. 1. niniejszej ustawy w przyszłości hipotecznie zabezpieczone, mogą, jeśli części składowe tego gospodarstwa nie są objęte jednym wykazem hipotecznym, obciążać tylko całość tego gospodarstwa, względnie, jeśli ono stanowi współwłasność kilku osób, mogą obciążać tylko idealne części należące do współwłaścicieli.

Przedmiotem postępowania egzekucyjnego i egzekucyjnej sprzedaży może być jedynie całe gospodarstwo wraz z wszystkimi jego częściami składowymi i przynależnościami.

§. 13.

Niepodzielność gospodarstw określonych w §. 2. niniejszej ustawy gaśnie:

a) odnośnie do całego gospodarstwa:

1. wskutek umorzenia kredytu rentowego na gospodarstwie ciężącego (§. 4.);

2. wskutek zezwolenia krajowej Komisji rentowej na odjęcie mu cechy niepodzielnego gospodarstwa (§. 5. ustęp 1. i 2.);

b) odnośnie do poszczególnych części składowych gospodarstwa:

wskutek zezwolenia krajowej Komisji rentowej (§. 5. ustęp 3.).

§. 14.

Zgaśnięcie niepodzielności winno być natychmiast uwidocznionem w księgach gruntowych.

C. k. Sądy prowadzące księgi gruntowe będą na podstawie podań krajowej Komisji rentowej skutecznie wykreślać wpisy dokonanych w myśl postanowień §. 7. niniejszej ustawy, tudzież w razie częściowego wydzielania, odpisania wydzielonych części składowych z całości.

Zmiany te winny też być uwzględnione w rejestrze gospodarstw niepodzielnych.

§. 15.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z chwilą wejścia w życie ustawy „o tworzeniu włości rentowych“.

§. 16.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam moim Ministrom spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i rolnictwa.

Marszałek oznajmia, iż do głosu zapisani są pp. Oleśnicki przeciw, Potoczek za, Milewski za, Stojałowski za, Czajkowski Wład. Wiktor za, Bernadzikowski przeciw, Klemensiewicz za, Milan przeciw.

Przemawia p. Oleśnicki.

Przemawia p. Potoczek.

Przemawia p. Bernadzikowski.

Przemawia p. Milewski.

Przemawia p. Milan.

Przemawia p. Stojałowski.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek p. Stadnickiego.

Marszałek oznajmia, iż przeciw wnioskowi Komisji zapisani są do głosu pp. Wachnianin, Bernadzikowski i Nowakowski, za wnioskami pp. Czajkowski Wład. Wiktor, Klemensiewicz, Hupka, Paszkowski i Kramarczyk, i wzywa posłów do wyboru mowców generalnych.

P. Bernadzikowski oświadcza, iż zapisał się do głosu dla faktycznego tylko sprostowania.

Marszałek oznajmia, iż wobec tego przeciw wnioskowi Komisji zapisani są pp. Wachnianin i Nowakowski.

Przemawia pod względem formalnym p. Nowakowski i wnosi, aby obaj mowcy zapisani przeciw wnioskowi Komisji przemawiali.

Marszałek wzywa przedewszystkiem do podania mu wyniku wyboru mowcy generalnego za wnioskiem Komisji.

P. Hupka oznajmia, że generalnym mowcą za wnioskami Komisji wybranym jest p. Kramarczyk.

Izba uchwała następnie bez rozprawy formalny wniosek p. Nowakowskiego, aby dwaj zapisani przeciw wnioskowi Komisji posłowie przemawiali.

Przemawia zapisany do głosu p. Wachnianin.

Przemawia zapisany do głosu p. Kramarczyk.

Przemawia zapisany do głosu p. Nowakowski.

Przemawia dla faktycznego sprostowania p. Bernadzikowski.

Marszałek oznajmia, że ma zamiar zamknąć posiedzenie i wzywa sekretarza do odczytania złożonego wniosku.

Sekretarz p. Andrzej Potocki czyta :

Wniosek.

Zważywszy, że kredyt hipoteczny udzielany zwłaszcza na warunkach przystępnych ma doniosłe znaczenie tak dla rolnika małej i wielkiej własności, jak również dla rękodzielnika i przemysłowca ;

zważywszy, że przy zaciąganiu pożyczki a nawet po jej spłaceniu, różnorodne wydatki na stemple i taksy notaryalne, hipoteczne znacznie ten kredyt podrażają ;

zważywszy, że w razie wdrożenia kroków egzekucyjnych przeciw dłużnikowi hipotecznemu wydatki na koszt egzekucyjny, adwokackie są tak znaczne, że częstokroć nie stoją w żadnym stosunku do egzekwowanej kwoty i stają się wprost ruiną dla dłużnika ;

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy pożyczkach hipotecznych, których wysokość nie przekracza kwoty 1.000 K. uwolnił skrypty, wpis oraz kwity ekstabulacyjne od jakiegokolwiek należności stemplowych.

2. Ażeby przy pożyczkach hipotecznych, których wysokość przekracza kwotę 1.000 K. obniżył należność stemplową do połowy dzisiejszych kosztów.

3. Ażeby taksy notaryalne za sporządzenie skryptów oraz taryfy adwokackie

odnoszące się do prowadzonych egzekucyi przeciw dłużnikom hipotecznym, unormował w ten sposób, by one (taksy i taryfy) nie rujnowały dłużników, ale ażeby były według wysokości długu procentowo oznaczone.

4. Ażeby przy skargach egzekucyjnych przeciw dłużnikom hipotecznym uchylił przymus adwokacki.

We Lwowie, dnia 4. lipca 1901.

Wnioskowca :

Średniawski w. r.

Ostapczuk, Klemensiewicz, Kramarczyk, Stojalowski, Szwed, Warzecha, Potoczek, Data, Hamorak, Okuniewski, Rotter, Bernadzowski, Słotwiński, Krempa, Romanowicz, Michalski, Dworski, Binder, Milan, Styła, Winniczuk, Bednarski.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytanie powyższego wniosku umieści na porządku dziennym następnego posiedzenia.

Marszałek zamyka posiedzenie oznajmując następne na dzień 5. lipca 1901 roku godzinę 10. rano i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 1. minut 10 w nocy.

Marszałek krajowy :

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze :

Andrzej Potocki w. r.

Stanisław Niezabitowski w. r.

